

Motion till riksdagen 2021/22:4217

av **Camilla Brodin m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 24 Näringsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler växande företag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt bolagsskatt vid investeringar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklad moms för småföretag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrat investeraravdrag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sammanhållen handlingsplan med tydligt mätbara mål om hur regelbelastningen för företag ska minska och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa principen ”en regel in, två regler ut” och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Regelrådets uppgift och ställning ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra konsekvensutredningarna och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att kartlägga och synliggöra överimplementering av EU-regler inom deras områden och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett förenklingsforum och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en central plattform för regelgivning och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda servicegarantier med maxtider för myndighetshandläggning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda personalliggarna i deras nuvarande form och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ägarskiften där personal vill driva vidare företaget kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ägarskifteskonto och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnors företagande och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera fler tjänster i rutavdraget och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så snart som möjligt utvärdera ruttjänsten som avser enklare tillsyn av bostad för att se om utformningen behöver justeras och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på hotelltillstånd och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och harmonisera momsatsen inom besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetensförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att LOV är ett viktigt verktyg som bör främjas på de områden där det är praktiskt möjligt och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kostnader från Ivo och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan med civilsamhället för ökad mångfald av utförare i välfärden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera energipolitikens inverkan på industrins konkurrenskraft på kort och längre sikt och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta industrins tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en industripolitik för klimatet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att högskolornas samverkansuppdrag behöver tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga forskningsinstituterna bör ges tydligare uppdrag att bidra till kunskap och information om tillgängliga FoU-satsningar för industrins små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omstrukturera statens riskkapital så att det i högre grad ska kunna matcha lokalt riskkapital genom samverkan med kreditgarantiföreningar och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av finansieringsmöjligheter beträffande privatpersoners, företags och andra aktörers möjligheter att investera i lokal företagsutveckling och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre regler för personaloptioner och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om delningsekonomi och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa differentierade avgifter för tillsyn för gruv- och mineralnäringen och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om batterimineral och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av minerallagen som bl.a. ser över äganderättens ställning och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att långsiktigt kunna säkra Sveriges behov av cement och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av innovationssystemet med alla dess aktörer för att tydliggöra nyttan och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gynnsamt regelverk för testbäddsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att skapa en megafond för life science som kapitaliseras genom investeringar i både ägarandelar och obligationer och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddade geografiska beteckningar och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i ökad omfattning effektutvärdera företagsstöden och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ansökan och utbetalning av statliga företagsstöd samordnas så att förekomsten av s.k. bidragsentreprenörer minskar och effektiviteten i stöden ökar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkerställa att statliga bolag inte snedvrider konkurrensen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga i vilken utsträckning stat, regioner och kommuner ägnar sig åt verksamhet som konkurrerar med det privata näringslivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inleda försäljning av statliga bolag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Konkurrensverkets beslutanderätt och tillkännager detta för regeringen.

51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ökad frihandel och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtida relationer med Storbritannien och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för handelsavtal mellan EU och USA och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på EU för att få till stånd en reformering av WTO och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s statsstödsregler och att Sverige bör agera motpol till dem som vill öppna för subventioner till storföretag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimattullar och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tullfrihet för klimatviktiga komponenter och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekodesign och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om exportförbud mot snus och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU lägger mer kraft på att minska handelshinder mellan utvecklingsländer och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om exportfrämjande insatser och tillkännager detta för regeringen.

Tabeller

Anslagsförslag 2022 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Verket för innovationssystem	279 816	-10 000
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 540 255	-120 000
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	997 268	-100 000
1:4 Tillväxtverket	663 677	15 000
1:5 Näringslivsutveckling	905 942	-275 000
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	67 146	5 000
1:7 Turistfrämjande	124 613	-40 000
1:8 Sveriges geologiska undersökning	255 310	-29 000
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923	±0
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000	±0

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:11 Bolagsverket	65 542	±0
1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327	±0
1:13 Konkurrensverket	169 438	±0
1:14 Konkurrensforskning	10 804	±0
1:15 Upprustning och drift av Göta kanal	122 510	20 000
1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	18 850	±0
1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	1 000	±0
1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer	16 860	±0
1:19 Finansiering av rättegångskostnader	18 000	±0
1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472	±0
1:21 Patent- och registreringsverket	335 706	±0
1:22 Stöd vid korttidsarbete	365 000	±0
1:23 Brexitjusteringsreserven	386 000	±0
2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	25 956	±0
2:2 Kommerskollegium	91 494	-10 000
2:3 Exportfrämjande verksamhet	361 367	-160 000
2:4 Investeringsfrämjande	72 772	-10 000
2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517	±0
2:6 Bidrag till standardiseringen	31 336	±0
2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000	±0
99:1 Central plattform för regelgivning	±0	3 000
Summa	9 344 901	-711 000

Läget för svenskt näringsliv

Pandemin har drabbat företagen och deras anställda hårt. Många har oroats starkt över om det egna livsverket ska kunna klara krisen. Branscher som hotell, restaurang och transport har påverkats starkt av restriktioner, social distansering och oro för smittspridning.

I pandemins spår har permitteringar och varsel följt. Långt över 400 000 svenskar är arbetslösa, vilket är en hög siffra – särskilt som vi vet från tidigare kriser att risken är stor att fler fastnar allt längre bort från arbetsmarknaden efter en ekonomisk kris, också efter att ekonomin återgått i mer av ett normalläge. Arbetslöshet minskar enskildas och familjers ekonomiska trygghet och innebär att arbetsgemenskap går om intet, samt att kunskap och kompetens riskerar att göra avta. Samtidigt påverkas samhällsekonomi och offentliga finanser, och därmed finansieringen av välfärden, negativt. Sverige har haft

en statsminister som lovat EU:s lägsta arbetslöshet. Verkligheten idag en helt annan, endast tre medlemsstater har en högre arbetslöshet än Sverige.

Även om en viss ljusning kan skönjas är den fylld av osäkerhetsfaktorer, såsom smittspridningens utveckling och den ekonomiska politikens inverkan. Vissa branscher är särskilt utsatta och har i månader stått med kraftigt minskade eller till och med utan intäkter. En liknelse som har använts är att pandemin var som en jordbävning. När den är klar riskerar vi istället att drabbas av en tsunami, dvs alla de effekter som visar sig först på sikt i form av eroderade företag och utebliven tillväxt med risk för förödande konsekvenser för människors välfärd och möjlighet att leva ett gott liv.

Regeringen har under krisen vidtagit åtgärder i form av flera stödpaket riktade till företagen. Inte sällan har det skett efter påtryckningar från Kristdemokraterna. Vår ambition har varit att i konstruktiv anda söka lösningar. För företagens skull, och därmed för jobbens och välfärdens skull.

Det är av stor vikt att de reformer som sjösätts är strukturellt riktiga och för Sverige ur krisen. Det behövs jobbreformerna som är breda, snabba och träffsäkra – kraftfulla åtgärder som bryter med massarbetslösheten. En nyckelfaktor i återhämtningen är ett gott företagsklimat där investeringar stimuleras och det är enkelt och lönsamt att anställa. Detta utvecklas i vår budgetmotion.

Kristdemokraternas syn på näringsfrågor

Kristdemokraternas ekonomiska politik vilar på insikten om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att personer, familjer, företag och civilsamhället tillsammans tar ansvar för vårt gemensamma samhälle. Utöver att anställa ett antal handläggare i den politiska överbyggnaden så skapar politiken inte ett enda arbetstillfälle – det är näringslivet som skapar möjlighet för människor att få ett arbete. Däremot är det en av politikens viktigaste uppgifter att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt och därmed skatteintäkter som kan användas till den gemensamma välfärden.

En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande som ger jobb och skatteintäkter till att finansiera välfärden. En regering som vill åstadkomma ekonomisk utveckling, förstärkt välfärd och goda möjligheter till arbete måste bedriva en näringspolitik som stimulerar till enskildas initiativ och företagande. En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Trösklarna in på arbetsmarknaden måste därför sänkas.

Behovet av regelförenklingar för företagen måste beaktas i större utsträckning än idag. Inte minst måste de effektiviseringar som möjliggörs av digitala lösningar tas till vara. Det handlar om att kapa administrativa pålagor, och möjliggöra för entreprenörer att välja optimala arbetsätt samt välja bort det som ej skapar mervärden. Vi kan inte fortsätta att ha dubbla system – det är varken effektivt eller värdeskapande. Det behövs mer fart i det nationella digitaliseringsarbetet.

Kristdemokraterna är varma frihandelsvänner. Handel binder samman länder och marknader världen över. Möjligheten att exportera varor och tjänster gynnar såväl företag som konsumenter och samhällsekonomin i stort. Större export innebär ökade intäkter och möjligheter till specialisering och storskalighetsfördelar. Också import har positiva effekter på ekonomin. Den ger fler valmöjligheter, lägre priser för konsumenten.

ter, och varor som skulle vara dyra att producera i exempelvis Sverige kan köpas in billigare från utlandet. Detta gör i sin tur att svenska varor kan produceras till lägre kostnader och bli mer konkurrenskraftiga.

Samtidigt som exporten blivit allt mer betydelsefull för den svenska ekonomin, så har Sveriges andel av den globala exporten minskat. Det är uppenbart att Sverige behöver en politik som stärker våra exporterande företag, men som också möjliggör för fler företag att exportera sina varor eller tjänster.

Fler växande företag

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. De skapas främst när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Kristdemokraterna slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och ökad tillväxt. En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Vi vet att en majoritet av de nya jobben växer fram i små och växande företag.

Vi lägger därför en rad förslag om enklare regler, ökad tillgång på riskkapital och konkurrenskraftiga skatter. Vi tog exempelvis bort den särskilda löneskatten för den som anställer äldre personer i KD/M-budgeten och vi förstärker arbetsmarknadsinsatser som nystartsjobben, vilket sänker kostnaderna kraftigt för företag att anställa personer som funnits en viss tid i arbetslöshet. Vi föreslår kraftigt breddat optionsprogram för unga och växande företag.

Vi vill förlänga den tillfälliga sänkningen av bolagsskatten för att stimulera företagens investeringsvilja. I vår budget föreslår vi också höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt, vilket underlättar för företagare både gällande beskattning av lön och i form av kompetensförsörjning då det minskar margineffekter.

Näringslivet behöver en stabil och förutsägbar elförsörjning som är oberoende av väder och vind. Kärnkraften måste ges villkor för att kunna finnas kvar även efter 2040. Nuvarande reaktorer bör värnas och planering för nya bör inledas. Sverige bör sikta på en produktion av 300 TWh per år för att möjliggöra en nödvändig omställning av basindustrin och då behövs alla fossilfria alternativ. Vi lägger 170 miljoner kronor mer än regeringen på energiforskning per år.

Avfallsförbränningskatten missar sitt miljöfrämjande syfte – följderna blir att kraftvärmesektorn försvagas och energiförsörjningen blir mer sårbar. Kristdemokraterna föreslår att skatten sänks. Regeringen föreslår nu dessutom en indexering av avfallsförbränningskatten. Att automatiskt höja en skatt innan tillämpningsproblemen är lösta och som riskerar försvaga kraftvärmesektorn är inte lämpligt och avvisas av Kristdemokraterna.

Tillståndsprocesserna för näringslivet är för långa och resurskrävande i både tid och pengar. Dessutom är de i för hög grad oförutsägbara. Det finns därför anledning att göra en större helhetsöversyn av den prövningsorganisation och miljölagstiftning som står i vägen för att förkorta dem. Om den nyindustrialisering med innovativa klimatlösningar som just nu utvecklas i Sverige bejakas finns potential att öka klimatnyttan av svensk export.

Kompetensförsörjningen för näringslivet är en nyckelfaktor och problemen med kompetensförsörjningen riskerar att bli en hämsko på tillväxten. Vi föreslår ytterligare förstärkt jobbskatteavdrag på arbete för personer som är 69 år eller äldre. I kombination med en möjlighet att pausa utbetalningar av tjänstepension gör det en förlängning – eller en återgång – i arbete mer attraktivt. Vi vill också införa en examensbonus i form av en extra skattelättnad på arbete för att öka genomströmningen på högskolan. I dagsläget tar svenska studenter examen senare än i jämförbara länder, vilket försvårar kompetensförsörjningen.

Parternas omställningsavtal är mycket viktigt i sammanhanget och en större kraft måste också läggas på att förbättra samverkan mellan skolor, högskolor, universitet och näringslivet. De elever som går i skolan idag är morgondagens entreprenörer och medarbetare.

Kristdemokratisk politik för både små och stora företag

Det är viktigt att lagar, skatter och regler utformas på ett sätt som gör det enklare för människor att starta och driva företag. De regler staten ställer upp för företagen ska vara långsiktiga. Likvärdiga villkor ska gälla för olika företagsformer, oavsett företagets storlek, eller var i landet det finns.

De små och medelstora företagen som ofta är familjeföretag, ska stå i centrum för utformningen av näringspolitiken. Det kan till exempel handla om generationsväxlingar i företag, något som vi kristdemokrater anser måste kunna ske enkelt och fritt från onödig regelbelastning som hindrar företag från att ställa om och leva vidare.

Sverige mår väl av att familjeföretagen är vitala och detta är inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan även när det gäller attityd och tänkesätt. I dessa företag pratar man primärt inte om kvartalsrapporter. Man har i stället en horisont som handlar om generationer. Denna ingång är värdefull och förtjänar att prägla kulturen på fler ställen än i familjeföretagen.

Samtidigt har Sverige förmånen att ha en tillväxt av större internationella företag som också efterfrågar ett gynnsamt regelverk för att kunna fortsätta växa och stanna kvar i landet. Att de små företagen får möjlighet att växa och att de större företagen får fortsätta utvecklas, är en förutsättning för att vårt land även framöver ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen med kompetens, produkter och tjänster.

Med fler sysselsatta kan fler försörja sig själva och därmed få mer makt över sina liv. Med fler sysselsatta skapas också resurser för att förstärka samhällsekonomin och därmed värna välfärdssystemen så att de som bäst behöver samhällets stöd också kan få det. Ett gott företagsklimat är således ett grundfundament i ett fritt och värdigt samhälle.

En del i detta är att även se eget företagande som en naturlig väg till arbete, både för sig själv och för andra. Ansvar för arbete och välfärd hos samhällets aktörer – den enskilde medborgaren, offentliga institutioner, näringsliv och ideella sektorn – är ibland diffust. Det är svårt både för den enskilde och företagare att skapa sig en bild av de arbetstillfällen, ersättningar, program och insatser som finns, framför allt de som sorterar under Arbetsförmedlingen. I motionen för utgiftsområde 14 utvecklas dessa frågor mer i detalj.

Tydlighet, hanterbarhet och kunskap är tre delar som måste utvecklas hos ansvariga instanser för att skapa arbetspraktik, anställningar och lärlingsplatser på företag och i

andra verksamheter men även för att kunna göra sin egen livsdröm möjlig i eget företagande eller tillsammans med andra. Inte minst för att skapa möjligheter för nya svenskar att komma in i det svenska samhället och kunna gå från bidrag till egen försörjning.

Sänkt bolagsskatt vid investeringar

Återstarten av Sverige påskyndas av att företag gör investeringar i svensk ekonomi. Genom att ge företagen ekonomiska fördelar med att tidigarelägga sina investeringar kan företagen och svensk konkurrenskraft stärkas, fler anställda och mer produkter och tjänster produceras. För att stimulera dessa investeringar, och därmed också klimat-omställning och digitalisering i näringslivet, föreslår Kristdemokraterna en tillfälligt sänkt bolagsskatt för alla företag som gör investeringar under 2022.

Skattereduktionen omfattar materiella inköp så som maskiner och andra materiella tillgångar som är avsedda långsiktigt i verksamheten.

Skattereduktionen gäller för fysiska och juridiska personer som redovisar inkomst av näringsverksamhet. Detta omfattar bl.a. aktiebolag, enskild näringsverksamhet och ekonomiska föreningar och handelsbolag. Kristdemokraterna avsätter 6 miljarder kr för 2022. För företag som har brutet räkenskapsår uppstår effekten först 2023, varför vi avsätter 1,7 miljarder kronor för förlorade skatteintäkter detta år. Det beräknas även uppstå en liten effekt under 2024 för de företag som inte har någon skatt att reducera för 2023, om 0,1 miljarder kronor.

Förenkla momsens för små företag

Alla företag startar som små företag. Därför är det viktigt att skapa goda förutsättningar för att småföretag ska startas och kunna växa – vilket ofta handlar om regelförenklningar och en lättad skattebörd.

Idag är företag med en årlig omsättning som understiger 30 000 kronor i normalfallet befriade från moms på varor och tjänster. Syftet med omsättningsgränsen är att förenkla administrationen och minska kostnaden för de allra minsta företagen.

Sveriges omsättningsgräns är dock i ett internationellt perspektiv mycket låg. Av de 25 EU-länder som har en sådan gräns har Sverige den i särklass lägsta. I Danmark ligger gränsen på 50 000 danska kronor, i Finland 10 000 euro, i Tyskland 17 500 euro, i Estland 40 000 euro och i Italien 65 000 euro. Den genomsnittliga gränsen för momsplikt i EU är drygt 30 000 euro – mer än tio gånger högre än Sveriges.

Regeringen höjer omsättningsgränsen för momsplikt till 80 000 kronor i budgetpropositionen för 2022. Kristdemokraterna har dock förslag om en höjning till 100 000 kronor. Detta skulle underlätta administrationen för fler små företag och innebära en skattelättnad på 450 miljoner kronor årligen. Detta skulle förenkla för fler småföretagare att driva sin verksamhet och underlätta för dessa företag att växa. Reformen bör därefter utvärderas och eventuellt ytterligare höjning av gränsen ske.

Förbättrat investeraravdrag

Investeraravdraget är relativt okänt, trots att det ger en betydande skattenedsättning vid investeringar i onoterade bolag. Den privatperson som väljer att investera riskkapital i ett onoterat bolag kan göra avdrag på upp till 650 000 kr. Skattenedsättningen är 30 procent på avdragsbeloppet, vilket innebär 195 000 kr i sänkt kapitalskatt. Görs en försäljning av aktierna inom en femårsperiod blir investeraren återbetalningsskyldig. Avdraget är alltså tänkt att locka mera långsiktigt kapital till mindre bolag.

Idag finns det företag som underlättar för småsparare att kunna göra investeringar i onoterade bolag. Problemet för småspararna beror inte sällan på att de var och en för sig har för små medel för att kunna förvärva en post i det onoterade bolaget. Genom att sammanföra ett större antal småsparare och hantera detta via ett gemensamt bolag kan förvärvandet av aktierna genomföras. Men i och med att småspararnas investering görs via ett upprättat bolag (juridisk person) kan de inte längre ta del av investeraravdraget, eftersom detta bara gäller fysiska personer som förvärvar andelar i företag av mindre storlek. De upplägg som behövs för att möjliggöra för fler småsparare att kunna investera i onoterade bolag stoppar dem alltså från att använda det avdrag som ska locka fler småsparare att investera i onoterade bolag. Sammantaget gör det att investeraravdraget inte används i den utsträckning som det skulle kunna göra, samt att det bara blir privata investerare med relativt mycket kapital som kan ta del av avdraget. Lagstiftningen bör därför anpassas på ett sätt som möjliggör för även mindre investerare att kunna ta del av investeraravdraget.

Investeraravdragets utformning bör förändras så att det går att använda även för de mindre investerarna som äger tillsammans med andra som juridisk person, och på så sätt bidra till svenska småbolags kapitalförsörjning. Kristdemokraterna avsätter 50 miljoner kr årligen för ett förbättrat investeraravdrag.

Enklare uppgiftslämnande

Kristdemokraterna vill införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna och att uppgiften sedan slussas vidare till aktuell myndighet. Det skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet – att skapa värde och jobb.

Regelförenklingar var i fokus för den dåvarande alliansregeringen 2006–2014, men efter regeringsskiftet har antalet regler som företagen behöver ta hänsyn till ökat markant. Kristdemokraterna var drivande i alliansregeringen för att regelförenklingar skulle genomföras och den uppgiften har sedan regeringsskiftet tyvärr blivit ännu viktigare. Ju färre, enklare och mer kostnadseffektiva regler en företagare har att förhålla sig till, desto enklare att företagaren gör rätt samt att de administrativa kostnaderna minskar för det enskilda företaget. Det ska vara lätt att göra rätt.

Vässat arbete mot företagens regelbördor

I snitt tvingas företagare lägga tio timmar i veckan på administration och sex av tio företagare upplever regler som ett tillväxthinder. Näringslivets Regelnämnds

undersökningar visar att företagare upplevt att regelbördan till följd av att följa statliga regelverk ökat över tid. Arbetet mot regelkrångel måste ges högre prioritet.

Kristdemokraterna anser att det behövs en sammanhållen handlingsplan med tydliga mätbara mål kring hur regelbelastningen ska minska. Planen ska innehålla delmål och beskriva insatser som ska vidtas för att nå dessa. För att säkerställa att planen följs ska regeringen återkommande redovisa för riksdagen hur arbetet med planen fortlöper.

Ett steg på vägen för att få en bättre översikt är att ge Tillväxtverket ett heltäckande uppdrag att beräkna kostnaderna som regelverk orsakar för näringslivet. Det florerar en del siffror men en heltäckande grund för fortsatt diskussion saknas och det är en brist.

Det finns dock en hel del siffror att ta del av. Kostnadsökningarna för företagen till följd av nya och ändrade regler åren 2013–2020 var, enligt Tillväxtverket, för administrativa kostnader 4 miljarder kronor. För investeringskostnader (2016–2020) var det 8 miljarder kronor. För GDPR var det 6,6 miljarder kronor. Engångskostnader för genomförande av den nyss nämnda uppmätta lagstiftningen var 6 miljarder kronor. Motsvarande engångskostnad för att genomföra GDPR var hela 20 miljarder kronor. Detta är summor som borde stämma till eftertanke.

Modeller som skyddar företag mot ständigt växande pålagor ska användas. Här kan Sverige lära av andra länder. I Tyskland använder man principen ”en regel in, en regel ut”. Den innebär att när nya regler införs ska regellättnader genomföras i minst samma omfattning. Sverige borde kunna ta denna regel och skala upp den till ”en regel in, två regler ut”.

Den nyligen avslutade Förenklingsutredningen (Förenklingsutredning för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen SOU 2021:60) lägger fram ett antal viktiga slutsatser och förslag som förtjänar att få ett tydligt avtryck. Detta utvecklas närmare i en särskild följdmotion som skrivit som svar på regeringens skrivelse 2021/22:3 En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga.

Stärk Regelrådet

Regelrådet inrättades av den alliansledda regeringen år 2008 med fokus på att arbeta med regelförenklingsåtgärder för företag. Erfarenheter från andra länder visade att en oberoende granskning av tillkommande regler minskar onödigt regelkrångel.

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag. 2015 ändrade dock den rödgröna regeringen Regelrådets direktiv och sammansättning från att vara en statlig kommitté till ett beslutsorgan inom Tillväxtverket. Numera yttrar sig endast Regelrådet över konsekvensutredningarnas kvalitet.

I Regelrådets senaste årsrapport 2020 har man bedömt 147 remisser. Siffrorna visar att 47 procent inte uppfyllde kraven på totalen. Bryter man ned dessa på olika grupper är Regeringskansliets nivå att de uppfyller kraven endast till 45 procent. För kommittébetänkanden (SOU) är det ännu värre. Där är det endast 42 procent som är godkända.

De brister som man särskilt pekar ut är ”konkurrenspåverkan”, ”administrativa och andra kostnader” respektive ”särskild hänsyn till små företag”.

Det samlade utfallet av Regelrådets granskning av konsekvensutredningar visar på brister i analysen av påverkan på företagets kostnader och konkurrensförhållanden för

företag. Regelrådet har konstaterat att dessa aspekter är av stor betydelse för företagens förutsättningar att arbeta och växa.

Kristdemokraterna anser att Regelrådets uppgift och ställning ska stärkas. Regelrådet bör bli obligatoriskt remissorgan även för Regeringskansliets förslag, så nya lagar och regler såväl som förändringar i befintliga, blir så ändamålsenliga som möjligt. Regelrådet bör yttra sig över kompletterande nationella konsekvensutredningar av EU-förslag inför en svensk position i ministerrådet. Vid nationell regelgivning behöver Regelrådet komma in tidigare i processen för att motverka bristfälliga konsekvensutredningar, innan de når en bredare krets. Regelrådet ska fortsatt yttra sig över färdiga konsekvensutredningar men bör ha möjlighet att dessförinnan, på utkaststadiet, kräva kompletteringar av konsekvensutredningar innan processen fortskrider.

Bättre konsekvensutredningar

Konsekvensutredningarna är centrala underlag för att i rätt skede motverka regler som annars belastar företagen och för att främja kostnadseffektiv regelgivning. Att höja konsekvensutredningarnas kvalitet är sedan flera år tillbaka ett av regeringens uttalade förenklingsmål. Redovisningen av de senaste årens granskningar av Regelrådet ger emellertid vid handen att konsekvensutredningar fortfarande påfallande ofta har brister som gör att kraven inte uppfylls. Fler insatser för att konsekvensutredningarna ska fylla sitt syfte är således påkallade. Tidiga samrådsinsatser, och de resultat som framkommer av dem, är inte regel att redovisa idag vilket det bör vara. När synpunkter från näringslivet inte tillmötesgås ska skälen för det beskrivas. Stöd till regelgivare när det gäller metoder som borgar för adekvata konsekvensutredningar måste säkerställas. Förordningen om konsekvensutredningar vid regelgivning bör vidare kompletteras med tydligare krav gällande hur uppföljning och utvärdering ska ske, detta för att kontrollera att konsekvenserna blir de avsedda, och om inte så är fallet ska justeringar genomföras.

Förenklingsforum

Riksdagen tillkännagav 2019 att regeringen bör verka för att EU-direktiv ska genomföras i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagens konkurrenskraft. Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning. Kristdemokraterna menar att regeringen ännu inte har gjort tillräckligt på området.

Kristdemokraterna ser utrymme för myndigheter att spela en mer aktiv roll där man kontinuerligt kartlägger sina respektive områden samt samlat synliggör, också för allmänheten, på vilket sätt Sverige överimplementerar EU-regler. En sådan transparens menar vi kan främja medvetenheten och bidra till diskussioner om nödvändiga lättnader. Som en del av processen bör myndigheterna även lämna eventuella förslag om lättnader. Vi vill att regeringen ger relevanta myndigheter ett sådant uppdrag.

I Danmark inrättades år 2015 ett särskilt implementeringsråd med uppgift att bidra i arbetet mot överimplementering av EU-direktiv i dansk lagstiftning. I rådet fanns representanter från näringsliv, arbetstagarorganisationer, brukarorganisationer och sakkunnig expertis och man gav förslag till regeringen kopplat till kommande EU-

rättsakter och genomförandet av nya och förändrade direktiv. Existerande lagstiftning granskades också. Genom så kallade grannkontroller jämfördes regeltillämpning och implementering i Danmark med hur andra EU-länder hade gjort för att på så vis värna de egna företagens konkurrensvillkor. Rådet uppmärksammade även i ett tidigt skede kommande EU-initiativ där det fanns anledning för regeringen att göra en särskild insats för danska intressen. Arbetet bar frukt och ledde under de tre första åren till att över 100 av rådets förslag kring konkurrenskraftigare regler genomfördes.

Rådet bytte 2019 namn till Erhvervslivets EU- og regelforum och utöver uppgifterna som nämns ovan fick man ett bredare uppdrag. Nu föreslår man även förenklingar av regler som följer av nationell rätt. Kristdemokraterna menar att Sverige bör dra lärdom av Danmarks arbete och inrätta en fast struktur med ett förenklingsforum likt det danska. Det är också vad Tillväxtverket framlägger och utvecklar i sin slutrapport efter näringsministerns så kallade förenklingsresa, publicerad tidigare i år. I uppdraget är det centralt att förenklingsforumet får mandat att lämna förslag som hanteras enligt principen ”följ eller förklara”, det vill säga att regeringen offentligt måste motivera de förslag som ej tillmötesgår. Förenklingsforumet ska ha en centralt placerad roll i regelprocessen och processen bör utvecklas i den anda som Tillväxtverkets rapport beskriver avseende ny regelprocess.

Central plattform för regelgivning

Regelgivning utförs av en rad offentliga aktörer och företag har svårt att få en överblick över pågående och planerade insatser. I stället för att samla relevant information på en nod tvingas företag söka på olika platser. Genom en central plattform kan det bli mer transparent för företagen när olika regelarbeten börjar och slutar och hur man kan gå tillväga för att lämna synpunkter. Vi tror att det kan stärka företagarperspektivet i regelgivningen och motverka problem som att företag får kort om tid på sig för anpassning till nya regler. En central plattform för regelgivning bör införas i enlighet med den rekommendation som OECD gav Sverige i sin granskning av regelförbättringsarbetet redan år 2018. Vi avsätter 3 miljoner kronor årligen för det i budgeten i ett nytt anslag.

Smidig och förutsägbar myndighetsservice

Myndigheternas service till företagen kan vara helt avgörande för företagens utveckling. Förutsägbarhet är en viktig faktor i kontakten med myndigheter. Det ska finnas tydligt definierade och tidsatta garantier, så kallade servicegarantier, kring vilken service man som företagare ska kunna förvänta sig. Vidare ska det också regleras hur företagen ska kompenseras om myndigheten inte lever upp till garantin och dess maxtider för handläggning. Kristdemokraterna vill utreda servicegarantier för företagen i syfte att bidra till snabbare, mer kvalitativ och mer förutsägbar myndighetsservice.

I dagsläget har 19 myndigheter tilldelats ett så kallat förenklingsuppdrag. Uppdraget syftar till att underlätta företags myndighetskontakter. Tillväxtverket följer processerna. Uppdraget rör handläggningstider, kundnöjdhet vid kontakter och myndigheternas samråd med företagen. I april i år presenterade Tillväxtverket sin slutrapport ”Uppdrag

att följa upp mål för förenklingsarbetet på centrala myndigheter”. Den visar att utvecklingen beträffande handläggningstider och kundnöjdhet inte riktigt gått den väg som regeringen önskat. Man kan anta att detta är ett resultat av otillräcklig styrning och visar att arbetet måste fortsätta. Kristdemokraterna anser även att fler myndigheter ska ges förenklingsuppdrag.

Näringslivets regelråd har under ett antal år undersökt om för företagen viktiga myndigheter haft någon form av uppdrag att minska företagens regelbörda. Resultatet för deras senaste granskning år 2021 visar att av 26 undersökta myndigheter var det endast sex myndigheter som uppgav att de hade i uppdrag att förbättra regelverken för företag. Siffrorna har inte ändrats nämnvärt över tid. Detta är ett område som måste förbättras.

Personalliggare

Kristdemokraterna anser att systemet med personalliggare i dess nuvarande form behöver ses över. Det är angeläget att systemet med personalliggare inte innebär onödigt regelkrångel och en ständig oro för att små misstag ska leda till stora bötesbelopp, vilket många företagare idag upplever. Samtidigt behöver kontrollernas syfte och mål måste ses över för att de ska bli mer ändamålsenliga och svara mot de faktiska behoven.

Mörkertalet vad gäller personer som uppehåller sig olovligt i Sverige är stort. Enligt vissa uppgifter beräknas mellan 30 000 och 50 000 personer uppehålla sig i Sverige utan tillstånd. Det egentliga antalet är med all säkerhet mycket större. Bristen på kontroll, inte minst med samordningsnummer, gör det lätt att leva i Sverige med en falsk identitet.

Den sammantagna bedömningen är att antalet illegala invandrare har ökat de senaste åren. Det är oroande av många anledningar. Ett stort antal av dessa personer utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden. Personer som lurats hit med löften om goda villkor och adekvat lön utnyttjas hänsynslöst. Det är detta problem som myndigheternas arbete och kontroller måste syfta till att stävja, inte att skapa onödigt regelkrångel för skötsamma företagare.

Därför vill vi se över systemet med personalliggare i dess nuvarande form. Ett exempel på detta är Skatteverkets realtidskontroller vid arbetsplatser och den dithörande granskningen av personalliggare. Information från realtidskontroller behöver kunna delas mellan myndigheter, vilket skulle bli möjligt med Kristdemokraternas förslag att lätta på sekretessen mellan myndigheter.

Det är enligt vår uppfattning av stor vikt att personalliggare enbart används i de branscher där det finns skäl att ha kvar systemet. Det gäller exempelvis byggbranschen. Att bekämpa kriminalitet, motverka osund konkurrens och svartarbete är fortsatt viktigt, och nya arbetssätt bör ständigt utvecklas för att stoppa dessa problem. Befintliga regelverk måste också ständigt prövas för att se om syftet med dem uppnås. Personalliggarna ger idag inte önskad effekt, då det är alldeles för enkelt att lura systemet samtidigt som det skapar oro och regelkrångel. Därför behöver nuvarande system ses över, både för att underlätta för företagare och bättre bekämpa arbetslivskriminaliteten.

Underlätta ägarskiften

Många svenska företag riskerar att behöva läggas ner, helt i onödan. Sveriges företagare blir allt äldre och det blir mer och mer vanligt att deras barn inte vill ta över verksamheten. Den företagare som vill gå i pension riskerar därmed att behöva likvidera sitt livsverk, trots att det är livskraftigt. För bara några decennier sedan var det vanliga att familjeföretag togs över av barnen, men idag görs detta bara i omkring 30 procent av fallen, och trenden verkar fortsätta nedåt.

Inom kort kommer många företagare gå i pension. 60 procent av företagarna är över 50 år och 29 procent är över 65. Problemet är som störst i glesbygdsområden – i övre Norrland har nästan hälften av företagarna passerat pensionsåldern. Fler än var femte företagare planerar att dra sig tillbaka de närmaste fem åren och en tredjedel tror att deras företag kommer behöva läggas ner.

Detta är slöseri med arbetstillfällen och företagande. I den KD/M-budget som riksdagen antog hösten 2018 säkerställde vi att generationsskiften kan ske utan att missgynnas skattemässigt. Nu vill Kristdemokraterna ta nästa steg och utreda möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att kunna göra det. Det finns flera internationella exempel på hur detta kan genomföras, och en utredning bör se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext. Vi vill också öppna ett antal ägarskifteskontor utöver landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser – både inom familjer och för de företagare som vill lämna över verksamheten till sin personal. Vi avsätter 15 miljoner kronor per år i vårt budgetalternativ för att möjliggöra fem sådana kontor. Uppdrag och medel läggs på Tillväxtverket. Vid etablerandet av dessa kontor ser vi möjlighet till synergier med servicekontoren som vi föreslår ska få ytterligare 15 miljoner kronor nästa år.

Förbättrat SGI-skydd för företagare

Kristdemokraterna är mycket positiva till att skyddet av den sjukpenninggrundande inkomsten har stärkts i uppbyggnadsskedet för alla typer av företagare. Mer behöver dock göras, exempelvis vad gäller att införa en för företagare mer rättvis beräkningsmodell av SGI:n baserad på historiska inkomstunderlag och att den aldrig understiger nivån för dagen då företaget startades.

Kvinnors företagande

I takt med att kvinnor fått friheten att forma sina egna liv har jämställdheten inom arbetslivet ökat. Samtidigt innebär inte sann jämställdhet att kvinnor ska förväntas anpassa sig efter hur det manligt dominerade arbetslivet har sett ut. Förbättringar kring kvinnors inträde och möjligheter i arbetslivet samt förändringar i hur arbets- och socialförsäkringssystem ser ut är nödvändiga.

För att kvinnor ska ha möjlighet eller vilja starta företag behöver flera åtgärder göras där villkoren för företagare i trygghetssystemen förbättras samt att föräldraförsäkringen blir mer flexibel. Pensionssystemet behöver bli mer jämställt och förutsättningar ges för att allt fler kvinnor ska uppmuntras till eget ägande, aktier och göra investeringar vilket

skulle förbättra kvinnors ekonomi. Detta för att skapa förutsättningarna för en jämställd ekonomi och arbetsmarknad.

Inom kvinnodominerade sektorer behöver arbetsvillkoren förbättras. Det behövs fler kollegor, en bättre arbetsmiljö, minskad administrativ börda och flera arbetsgivare att välja mellan. Färre kvinnor än män driver företag men många fler kvinnor startar företag inom välfärdssektorn. Diskussionen kring vinster i välfärden och förbud mot dessa är något vi inte kan acceptera. Det skulle avsevärt försämra kvinnors möjligheter att starta eget inom välfärdssektorn men även minska kvinnors valfrihet att välja mellan flera arbetsgivare och i större utsträckning påverka sina arbetsvillkor. Vi behöver säkerställa goda förutsättningar för att uppvärdera kvinnors arbetsliv, ekonomi och ägande.

Entreprenörskonto för soloföretag

Andelen atypiska jobb och företag på den svenska arbetsmarknaden har ökat de senaste tjugo åren. Med detta begrepp avses visstidsanställningar, bemanningsanställningar och egenanställningsföretag. Enligt Entreprenörskapsforum bedöms 35 till 39 procent av arbeten som inte täcks av kollektivavtal utgöras av sådana anställningar.

Sverige har samtidigt relativt få egenföretagare jämfört med andra europeiska länder.

Soloföretag är få till antalet i Sverige och lägst andel återfinns bland unga 18–24 år, trots att den gruppen samtidigt har mer erfarenhet av gig- och delningsekonomin. För att soloföretagande ska vara möjligt för fler så måste enkelheten och flexibiliteten vara stor och den administrativa bördan liten.

Regelbördan är relativt sett störst för de små företagen. Det finns visserligen egenanställningsföretag som kan administrera lön och skatt när enskilda personer tar tidsbegränsade uppdrag hos företag. Men dessa företags hjälp med administration kan vara kostsam.

Möjligheten till en företagsform som schablonbeskattas för maximal enkelhet skulle kunna bidra till nyföretagande och stärka egenanställdas flexibilitet att kunna ha många uppdragsgivare, och i viss mån deras förhandlingsposition visavi dessa. En sådan möjlighet skulle inte minst kunna gynna de som har bristande språkkunskaper och därmed har svårt att sätta sig in i alla regler som gäller på skatteområdet – något som Branschsaneringsutredningen påpekade redan 1996.

Mot denna bakgrund vill vi därför överväga en ny typ av entreprenörskonto. Följande faktorer bör finnas med som ingångsvärden för ett sådan reform:

- Inget krav på att upprätta årsredovisning och ingen momsplikt upp till 600 000 kr per år.
- En uppdragsgivare får inte samtidigt ha soloföretagaren anställd och en enskild uppdragsgivare får köpa tjänster av entreprenörskapsföretagaren för högst 100 000 kr per år.
- Uttag beskattas med 17,5 procent inkomstskatt och reguljära arbetsgivaravgifter.
- De första 1 000 kronorna som tas ut varje månad ska dock vara fria från inkomstskatt. Ett motsvarande grundavdrag på 12 000 kr per år men som alltså måste nyttjas med en tolfedel varje månad.
- Obegränsade uttag.
- Socialförsäkringar bygger på historiska uttag.

Den föreslagna modellen kan närmast beskrivas som en omsättningsskatt men med finessen att beskattning faller ut vid faktiskt uttag. Det skapar flexibilitet för sparande till semester eller mindre arbetsintensiva perioder.

I förslaget uppgår inkomstskatten till endast 17,5 procent. Det är en låg skatt men inte så mycket lägre än för en person som har reguljär anställning och tjänar under 20 000 kr per månad. Därutöver har soloföretagaren ingen anställningstrygghet utan är helt beroende av att hela tiden hitta jobb och kunder. En del av målgruppen är dessutom personer som idag skulle kvalificera sig för anställningsstöd.

Bland arbetslösa kan både språksvårigheter och brist på utbildning utgöra hinder för reguljär anställning. Om dessa personer kan driva enmansföretag som i huvudsak kan sälja tjänster till olika kunder under kort tid upphör den risk en arbetsgivare normalt sett tar genom en anställning. Det kan exempelvis handla om inhopp i serviceföretag när de har en arbetstopp och det kan handla om försäljning av tjänster direkt till hushåll.

För hela samhällsekonomin, utöver minskade sociala kostnader, har systemet potential genom ökat arbetsutbud som kommer hushåll och företag till del.

I modellen sänks inkomstskatten medan arbetsgivaravgifterna förblir desamma som för en vanlig anställning. Detta för att undvika att skapa dolda underskott i de socialförsäkringssystem som soloföretagaren får rätt till genom sina uttag från entreprenörskontot.

Hela den offentligfinansiella kostnaden uppstår därmed genom minskade inkomstskatteintäkter. Kommunerna ska ersättas av staten för skattebortfallet genom att skatteuttaget avräknas mot reguljärt skatteuttag.

Om systemet är framgångsrikt skulle såväl statens som kommunernas kostnader minska och skatteintäkter öka. Effekten är dock svårberäknad eftersom förslaget innebär en ny företeelse i det svenska skattesystemet. Det kan inte uteslutas att redan etablerade ensamföretagare kan välja entreprenörskonto, men gränser för moms- och redovisningsfrihet är satta för att tydliggöra syftet med reformen är att personer som av olika skäl inte har kommit in på arbetsmarknaden ska se en chans här. På grund av osäkerheter behöver det föreslagna systemet utredas närmare, inte minst vad gäller entreprenörskapskontots funktion i relation till anställningar och övrig beskattning.

De arbetsintegrerade sociala företagen

Den dåvarande alliansregeringen gav år 2007 fyra myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till regeringen på nya grepp för att bryta utanförskapet genom arbete i sociala företag. Det arbetet ledde så småningom fram till en gemensam definition mellan branschorganisationen Skoopi, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), och även en handlingsplan för att främja dessa företag.

Arbetsintegrerade sociala företag (ASF) tar sedan många år emot personer med den typ av arbetshinder som Samhall inte har som målgrupp, människor som står längst från arbetsmarknaden. Därför krävs en insats för att de arbetsintegrerade sociala företagen får ett särskilt stöd för kostnader som kan täcka lönen för verksamhetsledare och handledare.

Kristdemokraterna menar att ASF bör stödjas och byggas ut. Behovet av åtgärder för de med långtidsarbetslöshet eller låg utbildningsnivå ökar och många nyanlända skulle

kunna få en start på arbetsmarknaden via en ASF. För att stödja utvecklingen på arbetsmarknaden för dem i störst behov av att få jobba 100 procent av sin förmåga, krävs varaktiga lösningar för arbetsintegrerade sociala företag.

Samhalls målgrupp utgörs av personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och som har långa tider utan arbete. Det är dock endast anställningar med lönebidrag för utveckling som Samhall får erbjuda, utöver offentligt skyddat arbete – som ges till personer med så nedsatt arbetsförmåga att personen inte kan utföra något annat arbete, vars behov inte kan tillgodoses genom andra insatser, och som inte får användas inom en konkurrensutsatt verksamhet eller sektor. Det finns alltså ett glapp i Samhalls verksamhet – mellan de som får lönebidrag för utveckling, och de som hamnar i skyddat arbete.

Däremellan befinner sig grupperna som berättigar till lönebidrag för anställning respektive trygghet – vilka utgör cirka 85 procent inom lönebidragssystemet, och vilka står längre från arbetsmarknaden än de med lönebidrag för utveckling.

Resultatet blir att Samhall bereder plats för personer med låg grad av funktionsnedsättning, vars problem snarare är att de står långt ifrån arbetsmarknaden av andra skäl, vilket riskerar att tränga undan möjligheter för personer med funktionsnedsättning som behöver mer varaktigt stöd (men inte i den grad som skyddat arbete innebär). Eftersom Samhall är helägt av staten och får tillskott i statsbudgeten, kan de också erbjuda priser som andra aktörer på marknaden har svårt att konkurrera med.

Arbetsintegrerade sociala företag (ASF) tar idag ofta hand om de som faller mellan stolarna hos Samhall. Det är ett viktigt uppdrag, men som blir allt svårare – framför allt på grund av svårigheter att konkurrera med Samhall enligt aktörerna själva. Resultatet är att antalet ASF har minskat och att antalet anställda inom dessa företag har minskat 33 procent, de senaste åren. Givet problemen på arbetsmarknaden, och ASF:s förmåga att anpassa verksamheten till personer som på annat sätt har svårt att få jobb eller tillgodogöra sig utbildningsinsatser, måste detta betraktas som ett misslyckande.

Mot bakgrund av detta föreslår vi att utvecklingsbidraget för lönebidrag för anställning respektive trygghet höjs till 5 000 kronor i månaden – vilket är samma nivå som för lönebidrag för utveckling, när anställningen sker hos ett ASF.

Även om det finns en rimlighet i att utvecklingsbidraget är högre under den tid som arbetsförmågan prövas, så är detta ett relativt enkelt och snabbt sätt att höja lönsamheten i att ta sig an personer i de andra två kategorierna – som står än längre från arbetsmarknaden – utan att behöva justera och differentiera bruttolönetaket. Att höja den del av bidraget som ska gå till utveckling av den enskildes arbetsförmåga är också strukturellt bättre än en generell höjning av lönebidragstaket.

Det kan också anses fel att behovet av tilläggsbidrag för utvecklingsinsatser per automatik blir mindre för att personen tagit del av utvecklingsinsatser tidigare – något som Handikappförbunden framhållit. Förslaget innebär, förutom att fler personer med lönebidrag ges möjlighet att utveckla och förbättra sin arbetsförmåga, att fler personer med mer betydande behov av insatser kan få det. En önskad effekt är också att ASF genom förslaget får stärkt ekonomi och bättre konkurrensmöjligheter, vilket möjliggör för fler anställningar med lönebidrag hos dessa arbetsgivare.

Samhalls verksamhet bör breddas till att innefatta även de personer som berättigar till lönebidrag för anställning respektive trygghet. Det är inte rimligt att Samhall, inom lönebidragssystemet, endast har möjlighet att anställa de personer som står närmast arbetsmarknaden. Denna brist på flexibilitet gör det rimligen svårare för bolaget att lyckas med sitt samhällsuppdrag i denna del. Samhall har själva menat att vilken typ av

lönestöd som utgår bör baseras på dess syfte och funktion, och inte bestämmas utifrån att det är just Samhall som är arbetsgivaren.

Personer med funktionsnedsättningar, såväl som mindre företag inom det privata näringslivet, beskriver att de höga kostnaderna kopplade till arbetsgivarens ansvar för arbetstekniska hjälpmedel och anpassning av arbetsmiljön utgör ett hinder för anställning. Kristdemokraterna föreslår därför en utredning av hur det kan förenklas för små och medelstora företag att anställa personer med funktionsnedsättning.

Kristdemokraterna avsätter 180 miljoner kronor varje år 2022–2024 under utgiftsområde 14 för att stärka möjligheten för ASF.

Värna och utveckla tjänstesektorn

Många unga och nyanlända får sina första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. En viktig del i branschen är hushållstjänster. Förutom den positiva arbetsmarknadseffekten av att dessa utsatta grupper får jobb inom hushållstjänster innebär det ett stöd för exempelvis tidspressade barnfamiljer och äldre i behov av hjälp.

Rut- och rotavdragen har öppnat nya marknader och skapar förutsättningar för nya företag och jobb. Avdragen är en succé som har skapat över 20 000 nya vita heltidsjobb i branscher som tidigare haft stora problem med svartjobb.

Den dåvarande rödgröna regeringen valde att nedmontera dessa avdrag, ett slag mot alla människor och småföretag som vågat ta steget att verka inom den hushållsnära tjänstesektorn. Inte minst för personer med utländsk bakgrund eller för personer med arbetshinder inom till exempel arbetsintegrerade sociala företag som till stor del erbjuder tjänster inom rutområdet. Själva idén med skattereduktion för hushållsnära tjänster ska vara att det är vardagsnära servicetjänster som många i samhället kan ta del av, om kostnaderna vore mindre.

Enskilda och familjer med barn eller föräldrar med funktionsnedsättningar kan nyttja rutavdraget som en avlastning för en rimlig kostnad. Många småföretag kan utveckla verksamheten och anställa fler. Rutavdraget ska utvecklas så att fler jobb med enklare kvalifikationer blir möjliga.

I KD/M-budgeten 2019 fördubblades taket i ett första steg. I beslutet ingick att regeringen skulle återkomma med ytterligare en takhöjning, till 75 000 kronor, samt en breddning av antalet tjänster som medger rutavdrag. Så har också skett. Bland de tjänster som avdraget föreslås breddas till finns exempelvis tvätt och vård av kläder och hemtextilier vid en tvättinrättning, en möbleringstjänst och en transporttjänst av bohag och annat lösöre till second hand-försäljning. Även enklare tillsyn av bostad tillförs som ny tjänst. Kristdemokraterna är positiva till att vidga avdraget till trygghetstjänster. Samtidigt bör uppmärksamhet fästas vid kritiken från remissomgången angående utformningen. Bland annat förs fram att det kan finnas risk för oseriösa aktörer när krav inte ställs på auktorisation. Regeringens svar på kritiken är att det rör enklare tjänster som faller utanför bevakningslagen. Vi menar att utformningen så snart som möjligt bör utvärderas för att se om förändringar behöver göras.

Kristdemokraterna anser att regeringen borde gått längre och inkluderat fler tjänster. I den kristdemokratiska och moderata budgetreservationen nämns uttryckligen att plantering av växter bör omfattas av rutavdrag vilket regeringen alltså inte tillmötesgår.

Matlagning i hemmet var fram till 2015 avdragsgillt och underlättade vardagen för bland annat äldre. Idag medges endast ”enklare matlagning som sker i ringa omfattning”. Till skillnad från trädgårdsskötsel är gravskötsel inte en rutberättigad tjänst. Då en gravplats för många anhöriga är viktig plats som kan betraktas som en förlängning av hemmet så borde det övervägas om det ska omfattas. Kristdemokraterna vill att regeringen återkommer med förslag som innebär att plantering av växter i trädgården, matlagning i hemmet och gravvård berättigar till rutavdrag.

Besöksnäringen

Besöksnäringen i Sverige omsätter cirka 200 miljarder kronor om året, men 2020 gick stora delar förlorade till följd av pandemins härjningar som drabbade sektorn särskilt hårt. Även 2021 är till stora delar ett förlorat år och det kommer att kräva ett uthålligt engagemang för att återta förlorad mark. Ungdomar får ofta sitt första jobb inom besöksnäringen, som således är en viktig möjliggörare till arbetslivserfarenhet och en bransch som över tid, bortsett från i år, stadigt har vunnit mark. Potentialen är emellertid långt ifrån nådd. Med konkurrenskraftiga regler, innovationer och målmedvetet arbete med utveckling av destinationer och nya koncept kan resan ta ny fart. Besöksnäringen rymmer många mindre företag för vilka krångliga regler och administrativa bördor är särskilt kännbara. Regelförenklingsarbetet måste ges högre prioritet än vad regeringen ger det. Det finns tydliga brister i besöksnäringens kompetensförsörjning och detta är en central fråga för branschens möjligheter att växa och vässa Sveriges attraktionskraft som destination. Utbildningssystemet bör utvecklas i nära samarbete med näringslivet.

Avskaffa kravet på hotelltillstånd

Idag krävs särskilt tillstånd från polisen för att driva hotell eller pensionat. Kristdemokraterna menar att regeln inte längre är motiverad. Numera finns andra regler om exempelvis brandskydd och tillsyn som säkerställer att verksamhet bedrivs på ett säkert sätt. Ett avskaffande skulle minska tiden företag lägger på administration, därtill skulle polisens uppgifter renodlas. Istället bör en enkelt utformad digital anmälningsplikt gälla. Vi föreslår att kravet på hotelltillstånd slopas och ersätts med en anmälningsplikt.

Se över och harmonisera momsatsen inom besöksnäringen

Kristdemokraterna anser att dagens system för moms inom besöksnäringen är krångligt och byråkratiskt. Med nu gällande regelverk för momsatsen kan en vara eller tjänst beskattas olika beroende på var den produceras eller vilken tolkning det lokala skattekontoret gör. En viktig del i att stimulera tillväxt av turism och mötesindustrin är således att förenkla momsens och göra gränsdragningarna begripliga.

I dag gäller en mängd olika momsatsen inom besöksnäringen. Guidade turer har skilda momsatsen beroende på var de utförs. Är det i naturområde betalar man sex

procent, men dit räknas inte vildmarksritter eller forsränning som betalar 25 procent. Sker det på lantgård gäller också den högre momssatsen. Konserter och inträde till djurparker klassas som kultur med en momssats om 6 procent. Större sightseeing-arrangörer som kör rundturer i buss anses bedriva transporter med en momssats om 6 procent. Momsen på att hyra ut rum i hotell är 12 procent. Halveringen av restaurangmomsen till 12 procent har således förenklats för alla verksamheter med försäljning av mat eller fika.

Kristdemokraterna menar att en utredning behöver se över möjligheten att harmonisera momssatser inom besöksnäringen. Ett av alternativen som utredningen kan begrunda är att dela in efter kategorierna mat, logi, aktiviteter och transport.

Göta kanal

Göta kanal är ett av Sveriges största byggnadsverk och besöksmål. Den har stora kulturhistoriska värden samtidigt som den är en levande miljö som skapar stora värden för Sveriges attraktion som turistland. Det pågår sedan flera år en större renoveringsinsats och detta är väl motiverat. För att höja ambitionsnivån på detta tillförs 20 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Gårdsförsäljning

Inom besöksnäringen finns en stor innovationskraft i bryggeri- och musterinäringen. Svensk produktion av vin, cider och öl har utvecklats i snabb takt. Vingårdar, mustier och mikrobryggerier växer och konsumenternas intresse för närproducerade alkoholtunga drycker i mindre upplagor är stort. En stor efterfrågan och innovativa producenter skapar nya arbetstillfällen. Arbeten som är av stor vikt för landsbygdsutvecklingen. Att producenter inte tillåts sälja sina varor direkt till konsumenten upplevs av branschen som en hämmande faktor för utveckling. Frågan om gårdsförsäljning kopplar också an till Systembolagets monopolställning för vilken Sverige idag har ett undantag inom EU. Riksdagen riktade 2018, på bland annat kristdemokratiskt initiativ, ett tillkännagivande till regeringen om att verka för en lagstiftning som gör det möjligt att bedriva gårdsförsäljning av alkohol i begränsad utsträckning – detta under förutsättning att Systembolagets monopol kan bevaras. En utredning tillsattes i slutet av förra året och den ska redovisa sitt resultat senast den 7 december i år. Kristdemokraterna ser fram emot detta och ser fram emot konstruktiva förslag som tar frågan i mål.

Kompetensförsörjning

Utbildningen av branschspecifika kompetenser har hållit ojämna steg med personalförsörjningsbehoven. Det finns många branscher där matchning mellan näringslivets behov och antalet utbildade studenter inte har en tillfredsställande koppling. Kompetensfrågan är central för olika branschers möjligheter att växa och för Sveriges konkurrenskraft.

En av de största utmaningarna vi har är att skapa förutsättningar för att tillgodose både privata och offentliga arbetsgivares behov av personal med rätt utbildning och kompetens. För att säkra kompetensförsörjningen är det väsentligt att samverka mellan skolan och näringslivet ökar. De elever som går i skolan idag är framtidens medarbetare och entreprenörer.

Mycket skulle vinnas genom att ge barn och ungdomar en bredare och mer mångfasetterad bild av den bredd av yrkesinriktningar som arbetslivet erbjuder. Det kan vara för sent att i årskurs 9, inför gymnasievalet, börja fundera över vad man skulle vilja arbeta med, hur man kan nå dit och vilka andra alternativ som skulle kunna vara tänkbara efter givna förutsättningar.

Det är därför bra att många skolor redan på lågstadiet, exempelvis bjuder in föräldrar att berätta om sitt jobb. Återkommande presentationer av företrädare för olika

yrken kombinerad med den nu återinförda pröva är också viktigt. Det bör kompletteras med fler möten med studie- och yrkesvägledare i grupp och enskilt.

Skolans samverkan med det lokala näringslivet måste också förbättras. En ökad samverkan gynnar såväl företagen som skolan. Det är viktigt att eleverna blir inspirerade av näringslivet och de möjligheter som finns i företagande. Näringslivet kan vara en viktig resurs i klassrummet genom att företagsamma människor bjuds in till skolan för att berätta sin historia i skolan eller genom att låta elever och studenter jobba med uppdrag i företagen. Detta gäller i lika hög utsträckning för arbetsgivare inom offentlig sektor. Det skulle ge barn och ungdomar en bättre helhetsbild av arbetsmarknaden och olika valmöjligheter. På så sätt skulle fler elever kunna undvika felval till gymnasium och högre utbildning och snabbare komma ut i arbetslivet.

Studie- och yrkesvägledarnas uppdrag behöver förändras. Idag uppfattas det till stor del gå ut på att ge eleven vägledning fram till drömyrket, oavsett elevens personliga förutsättningar eller arbetsmarknadens behov. Vägledningen behöver i högre utsträckning utifrån elevens/studentens intresse och fallenhet rikta in sig mot lämpliga studier eller yrkesutbildning kopplat till arbetsmarknadens behov. Informationen behöver starkare kopplas till inom vilka sektorer och yrkesområden det finns möjligheter att få jobb. I det livslånga lärandet har studie- och yrkesvägledningen stor betydelse även inom vuxenutbildningen.

Idag är det bara på teknik- respektive ekonomiprogrammet som eleverna ska testa Ungt Företagande. Detta är något som borde komma fler elever till del då erfarenheten visar att elever som fått chansen att pröva på gymnasier lyckas bättre än genomsnittet i livet vad gäller yrkesmässig karriär. Cirka en tredjedel av landets befolkning drömmer om att starta ett eget företag men det är en väldigt liten andel som går från tanke till att realisera sin dröm. Sverige som land skulle vinna på att fler vågar och vet hur man startar ett företag.

Företag skapar välfärd

Det privata näringslivet har varit, är och kommer att vara grunden för Sveriges välfärd. De arbetstillfällen som privat sektor kan skapa utgör basen för finansieringen av offentliga välfärdstjänster. De närmaste åren tilltar dock utmaningen när det gäller

välfärdens finansiering. Allt fler äldres vård och omsorg ska finansieras av en minskande andel i arbetsför ålder.

För att Sverige ska stå sig starkt i framtiden och upprätthålla en god ekonomi i balans behöver förutsättningarna för företagande i vårt land bli ännu bättre genom långsiktiga stabila villkor. Det är genom framgångsrika, välmående företag de resurser skapas som gör det möjligt för oss att finansiera vår välfärd.

En väl fungerande offentlig sektor är en förutsättning för att ett gott samhälle ska kunna skapas för alla oavsett inkomst, ålder, kön eller bosättning. Den offentliga sektorns verksamhetsformer ska där det är praktiskt möjligt bygga på nyttjande av olika driftsformer och på decentralisering. För att öka mångfalden, stimulera initiativtagande och effektivitet måste produktion av välfärdstjänster i enskild regi via företag, stiftelser, kooperativ och ideella organisationer ges lika förutsättningar som tjänster producerade i offentlig regi. LOV (lagen om valfrihetssystem) kan utvecklas och förfinas både för vård, omsorg och sociala verksamheter såväl som för skola och utbildning.

Välfärden och offentliga utgifter behöver kontinuerligt effektiviseras och i det sammanhanget är livskraftiga och innovativa välfärdsföretag både nödvändiga och möjliggörare. Politikernas uppgift är att ta tillvara medborgarnas intresse. Utvärdering, kostnadsuppföljning och kvalitetskontroll är därför viktiga politiska uppgifter. Produktion av individuella sociala servicetjänster bör präglas av mångfald. Den enskilde bör själv kunna välja utförare inom ramen för det bistånd som myndighet beviljat. Övrig offentlig verksamhet, som inte är myndighetsutövning, bör upphandlas i konkurrens.

Kristdemokraternas uppfattning är att en mångfald av utförare av offentligt finansierad välfärd behövs och att de företagsekonomiska villkoren måste vara goda. De flesta företag återinvesterar eventuella överskott i personal, inventarier, fastigheter med mera som är en del av verksamhetsutvecklingen. En mycket stor majoritet av svenskarna anser att det är rätt att man får välja och välja bort utförare i exempelvis vården.

Den privata vård- och omsorgssektorn bestod 2018 enligt branschorganisationen Vårdföretagarna, av drygt 15 000 företag med 160 000 årsanställda. 94 procent av dessa företag hade 1–19 anställda, och 87 procent hade färre än tio anställda. Den privata vård- och omsorgssektorn är alltså i hög utsträckning en småföretagarbransch.

Enligt Skolverkets siffror för 2018, fanns bland annat 9 808 förskoleenheter, varav 2 757 fristående, 4 834 grundskoleenheter varav 822 fristående och 1 307 skolenheter i gymnasieskolan varav 434 fristående. Det är alltså en betydande andel av svenska elever som går i skolor som har en annan huvudman än kommunen.

Kristdemokraterna tror på en mångfald av utförare inom vård, skola och omsorg. Aktiebolag såväl som kooperativ och allt däremellan, ska få plats och möjlighet att bedriva verksamheter för personer med olika behov. De rödgröna partiernas motstånd till privata alternativ, som illustrerades i exempelvis Reepalu-utredningen vars förslag dock inte realiserades, är helt obegripligt om man dessutom ser till de undersökningar som görs om medborgarnas vilja att kunna välja vårdgivare eller förskola och skola.

Kristdemokraterna kommer fortsätta att agera utifrån övertygelsen om att näringslivet har mycket gott att tillföra välfärden, och motsätta oss eventuella nya förslag från regeringen på inskränkningar i valfrihet och mångfald.

Momsregler ska inte försämra vård eller utbildning

Sedan den 1 juli 2019 gäller nya regler för inhyrning av personal i vården, som innebär att den momsbefrielse som tidigare gällt för alla led i vården inte längre gäller. Detta är en följd av Skatteverkets tolkning av ett beslut i Högsta förvaltningsdomstolen. Beslutet har inneburit större administrativa bördor för aktörer i vården, men också att konkurrensförutsättningarna mellan privata och offentliga vårdgivare snedvrids. Detta eftersom offentliga vårdgivare kompenseras för sina momskostnader krona för krona. Privata vårdgivare kan kompenseras via regionerna enligt en schablon, men denna används mycket olika från region till region. Resultatet blir sämre tillgänglighet i vården runtom i Sverige.

För att motverka detta tog Kristdemokraterna under våren 2019 initiativ till ett tillkännagivande till regeringen om att åtgärder snarast måste vidtas för att neutralisera effekterna av vårdmomsen. Riksdagen beslutade i juni 2019 att rikta detta tillkännagivande till regeringen, vilket var positivt.

Trots riksdagens beslut om en skyndsam hantering, avvaktade regeringen till februari 2020 med att tillsätta utredningen. Utredaren presenterade sitt förslag först i juni 2021, två år efter att riksdagen krävde en skyndsam hantering. Tyvärr tvingas vi kristdemokrater också konstatera att det förslag utredningen lade fram inte är tillräckligt. Detta eftersom man endast föreslagit en mindre justering i den schablonersättning som privat drivna verksamheter kan få utbetald via regioner och kommuner. Eftersom schablonersättningen inte täcker de faktiska kostnaderna och dessutom betalas ut i olika utsträckning i olika regioner, så löses inte grundproblemet med att olika aktörer i vården betalar olika skatt för sin inhyrda personal.

Tyvärr kan vi konstatera att problemet med moms på inhyrda konsulter växer och riskerar att drabba även andra områden som tidigare varit undantagna från moms. Inom yrkeshögskolorna finns en stor oro inför framtiden, eftersom Högsta förvaltningsdomstolen under våren 2021 fastslog att utbildande konsulter ska anses vara inhyrd personal och därmed vara momspliktiga.

Om en yrkesutbildning ska kunna hålla hög kvalitet så är det förstås helt nödvändigt att låna in människor med spetskompetens från olika företag. Men även inom detta område snedvrids konkurrensen mellan privata och offentliga utförare, då offentligägda utförare får full momskompensation. 2020 stod de privata utförarna för 73 procent av alla yrkeshögskoleplatser, vilket indikerar att momsproblemet kan bli mycket stort.

Mot bakgrund av detta vill vi kristdemokrater se en lagändring som tydliggör att vården, men också utbildning och andra välfärdsområden som är undantagna från moms, är det i alla led. Annars riskerar liknande problem att dyka upp på nya områden. Till dess en lagändring är på plats krävs det att de privata aktörernas momskostnader ersätts likvärdigt med de offentligt drivna.

Inför en rimlig kostnad för tillståndsprovning hos Ivo

Kristdemokraterna stödde förslaget att utöka tillståndsplikt till att inkludera utövare av hemtjänst och LSS-insatser i syfte att säkerställa god kvalitet inom verksamheten som trädde i kraft den 1 januari 2019. Vi motsäger oss däremot att tillståndsplikten endast ska gälla privata aktörer. Vidare beslöt riksdagen att tillståndsprovningen ska vara avgiftsbelagd. Vi instämmer i att tillståndsprovningen ska vara avgiftsbelagd, men vi är

däremot kraftigt kritiska till nivån på avgiften som är fastställd av regeringen. Från den 1 januari 2019 kostar det 30 000 kronor att ansöka om ett tillstånd och 21 000 kronor att ansöka om en ändring av ett tillstånd. Dessa summor är orimligt höga, med tanke på att flertalet av de privata aktörerna som nu är belagda med tillståndsplikt är mindre företag med begränsade intäkter. Risken är överhängande att särskilt de mindre aktörerna påverkas negativt, vilket i förlängningen skulle kunna leda till skada för valfriheten. Därför behöver kostnaden sänkas.

Särskilt olyckligt är det med avgiften som tas ut i samband med ändringstillstånd, något som har fått berättigad kritisk uppmärksamhet. Regeringen har gett Ivo i uppdrag att utreda detta och i slutrapporten ”Analys av regelverket för tillståndsprövning” som kom i våras föreslår Ivo att ändringsavgifterna bör slopas. Detta är ett välkommet förslag ifrån Ivo och regeringen bör skyndsamt genomföra denna förändring.

Hantering av oseriösa aktörer inom personlig assistans

Den tillståndsplikt som införts för företag inom personlig assistans utgör en förbättring, men är inte tillräcklig. Ivo behöver fler redskap för att stoppa oseriösa aktörer. I dag finns problemet att befattningshavare som förlorat sitt tillstånd omgående kan starta nya bolag. Det finns flera exempel där en krets av befattningshavare har varit inblandad i flera oseriösa assistansverksamheter. Detta drabbar både de seriösa företagen och förtroendet för assistansen i stort.

Naturligtvis ska det inte vara omöjligt att driva nya verksamheter för att man vid ett tidigare tillfälle misslyckats. Men det måste samtidigt finnas regler som stoppar aktörer från att kringgå intentionen i tillståndsplikten och återkommande starta nya verksamheter som inte har de assistansberättigades bästa för ögonen.

Ivos inspektioner räcker en bit på vägen, men det är tillståndsprövningen som är avgörande för om den assistansberättigade får den kvalitet han eller hon har rätt till. Man kan därför tänka sig en förändring av Ivos tillståndsgivning för personlig assistans, där ägare, styrelse och andra ledande befattningshavare vid nyansökan prövas mot tidigare indragna tillstånd, med en begränsningsperiod på tio år. Har man varit involverad i en assistansverksamhet som fått tillståndet indraget av Ivo är det rimligt att man inte omgående kan få tillstånd för en ny verksamhet i samma bransch.

Den organiserade brottslighetens kriminella utnyttjande av den personliga assistansen kan påverka allmänhetens inställning och förtroende för ett välfärdsystem som är ett livsnödvärdigt skyddsnät för personer med funktionsnedsättning. Ett minskat förtroende för att skattepengarna verkligen går till att täcka faktiska behov riskerar att helt undergräva stödet för LSS-reformen som helhet. Enskilda personer med personlig assistans och assistansanordnare med ärligt uppsåt riskerar dessutom att bli, eller uppleva sig, utpekade som brottslingar. Eller som en onödig belastning. Det är en oacceptabel utveckling.

Olika driftsformer – behov av jämlika villkor

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med mångfalden av olika associationsformer, och möjligheten till valfrihet. 2006 etablerades en ny, ytterligare, bolagsform, så kallade

SVB. Det är en bolagsform med särskild vinstutdelningsbegränsning. Detta är ett bra komplement till det traditionella aktiebolaget.

Företagsformen är tänkt för verksamheter som tidigare drivits i offentlig regi, till exempel företag som etableras i privat regi inom hälso- och sjukvårdssektorn. Reglerna syftar till att säkerställa att företagets vinst huvudsakligen stannar kvar i företaget. Anledningen till att det fortfarande inte finns särskilt många SVB-bolag är förmodligen för att inga stödstrukturer finns för vare sig den här formen av bolag eller idéburna företag inom välfärdssektorn i Sverige. Fortfarande finns endast ett sextiotal aktiva SVB-bolag registrerade i Sverige.

I Storbritannien och USA däremot är detta en etablerad bolagsform för just välfärdsföretag. I Storbritannien fanns år 2018 cirka 14 000 registrerade CIC (community interest companies) och intresset ökar. Syftet med införandet var att undvika överreglering av traditionella välfärdsbolag och att samtidigt säkra allmänintresset genom begränsat vinstuttag. I USA kan L3C (low profit limited liability companies) ta emot avdragsgillt riskkapital, vilket tidigare enbart var möjligt för ideella organisationer.

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med en mångfald av olika associationsformer, och möjligheten till valfrihet, därför är det angeläget med en kunskaphöjning av även denna företagsform.

Tjänstesektorn har utvecklats under senare år med ett flertal digitala tjänster i form av delningsekonomi som effektiviserar användning av våra resurser, men svår att hantera i vanlig bolagsform. Kristdemokraterna vill ta initiativ till att utveckla bolagsform för de nya företagen så att lagar, regler och trygghetssystem kan kopplas in.

År 2008 ingick regeringen, SKR och civilsamhället en överenskommelse med syfte att främja samverkan mellan parterna. Överenskommelsen har nu övergått i Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD). Det bör vara prioriterat för regeringen att underlätta för civilsamhällets organisationer att bedriva välfärdsverksamhet såsom sjukvård och omsorg. Välfärden har mycket att vinna på en mångfald av aktörer.

Utveckling av Sveriges industrier

Regeringens och riksdagens uppgift är att stifta lagar kring arbetsrätt, besluta om skatter som direkt påverkar företag, teckna frihandelsavtal, bygga ut infrastrukturen och förbättra utbildningssystemet. På dessa områden har Kristdemokraterna förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter för industrin i Sverige.

Industrin sysselsätter direkt cirka 650 000 personer i Sverige. I takt med att industrin utvecklas och fokuserar sin verksamhet har tjänster inom bland annat administration, produktutveckling, it och logistik lagts ut till företag som är specialister på detta. Inom industrinära tjänsteföretag arbetar idag 350 000 personer. Totalt sysselsätter industrin i Sverige därmed omkring en miljon personer, vilket är cirka 20 procent av arbetskraften, enligt Teknikföretagen.

Stora steg framåt när det gäller innovation framhålls som en grundbult. Att genomföra en konkurrensanalys av alla förslag till ny lagstiftning är en av åtgärderna som EU:s industristrategi nämner särskilt. I januari 2016 fastställde den dåvarande regeringen ”Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige”. Strategin ska bidra till att stärka företagens omställningsförmåga och konkurrenskraft och har även

handlingsplaner kopplade till sig. Sverige ska konkurrera med digital och hållbar produktion samt utvecklade eller nya produkter. Här ligger möjligheten för en svensk nyindustrialisering, säger man, vilket kräver insatser på alla nivåer.

Fortsatt god konkurrenskraft

Sveriges välstånd bygger i grunden på en framgångsrik industri som kan konkurrera på världsmarknaden. Därför gäller det för Sverige att vara attraktivt för investeringar i industriell verksamhet inom alltifrån forskning och utveckling av produkter till hela tillverkningsprocessen och kringliggande affärstjänster. Genom detta kan företagen fortsätta att bidra till arbetstillfällen, tillväxt och välfärd i Sverige. Konkurrenskraftiga tillverkningskostnader, flexibilitet i omställning när efterfrågan av produkter och tjänster ändras och att man är aktiv på nya marknader är nödvändigheter för såväl små som stora industriföretag. Industriföretagen kan själva medverka till att utveckla sina organisationer till att bli mer innovativa, delta i internationellt standardiseringsarbete, samverka med skolor, högskolor och universitet samt att tillsammans med fackliga parter förhandla fram konkurrenskraftiga löneavtal.

Behovet av infrastrukturens satsningar är stort, inte minst vad gäller bostäder, järnvägar, vägar, men även stabila villkor för elförsörjning och behov av energieffektiviseringar. För att industrins konkurrenskraft ska kunna upprätthållas krävs ytterligare investeringar i infrastruktur och en större förståelse för den regionala tillväxtlogiken.

Där stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och oron blivit en del av industrins vardag, påverkar detta framtidstron i så hög grad att vi behöver vidta kraftfulla åtgärder. Industrin står för tusentals arbetstillfällen, som är viktiga för Sveriges välstånd. Fler företag gör idag en omställning och går mot en elektrifiering och digitalisering. Om inget görs kommer fler företag tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler vi skickar till investerare inför nyetableringar. Därför behöver vi se till att ta industrins oro på allvar. Vi kristdemokrater anser att kärnkraften ska utvecklas, inte avvecklas och att en färdplan för framtidens kärnkraft ska tas fram. Vattenkraften, också den småskaliga, ska värnas. Elanvändningen behöver öka för klimatets skull och med en ökad tillgång främjas också Sveriges möjligheter att stimulera såväl inhemskt som utländskt initierade investeringar i industrin. Vind- och solenergi kommer byggas ut och mål för leveranssäkerhet måste tas fram. Detta behöver säkras upp för både industrins och miljöns skull.

Analyser presenterade under 2020 gör gällande att områden med ansträngd leveranssäkerhet i elförsörjningen kan gå miste om tusentals jobb om tillförligheten fortsätter försvagas. Investeringar i ett elsystem som upprätthåller hög försörjningstrygghet är ett grundfundament om industrin i Sverige inte ska tappa mark. Regeringens politik, att vilja exkludera kärnkraft ur framtidens energimix, äventyrar redan nu ekonomiska värden. Om förnybarhetsmålet för elförsörjningen inte ändras till ett mål om fossilfrihet kommer det skada svenskt näringsliv. Kristdemokraterna anser att regeringen bör ta larmrapporterna på allvar och låta analysera energipolitikens inverkan på industrins konkurrenskraft på kort och längre sikt.

Kärnkraften är viktigt för klimatmålen och basindustrin

Sverige ska klara av klimatmålen, det är vi många som är överens om. Men för att klara målen behöver vi livstidsförlänga befintlig kärnkraft men också bygga ny om vi ska klara klimatlagens krav att senast 2045 ha nollutsläpp av växthusgaser.

Sverige behöver återuppta planering för nya reaktorer och samarbeta med andra kärnkraftsländer både i Europa och internationellt med ett fåtal standardiserade kraftverk med en rimlig prislapp och byggtid. Standardisering av komponenter vore också ett framsteg.

Ny kärnkraft är en viktig fråga, inte bara för Sverige utan framförallt på en global nivå. Enligt FN:s klimatpanel IPCC är detta nödvändigt för att klara klimatmålen. I dag är det Ryssland och Kina som bygger flest reaktorer. Här har västländerna ett gemensamt ansvar att vara med. Medel inom energiforskning i Sverige ska avsättas för såväl förnybart som kärnteknik. Kristdemokraterna satsar 100 miljoner kronor årligen för att stärka svensk kärnkraftsforskning. Vi vill se en färdplan för framtidens kärnkraft. Detta utvecklar vi närmare i partiets motion på utgiftsområde 21 Energi.

Sverige kommer behöva mycket mera el för att kunna utveckla samhället och minska vårt stora beroende av olja, kol och gas. Basindustrin är beroende av bra eltillgång till ett lågt och förutsägbart pris. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 300 TWh år 2045 om alla åtaganden ska nås. Här behövs alla icke-fossila energislag. Ett utbyggt elnät är också avgörande. Ett exempel kan vara Stockholms handelskammare som i en rapport har beräknat att Stockholmsregionens otillräckliga elnät orsakar en förlust på närmare 500 miljarder kronor i utebliven tillväxt för vår huvudstadsregion. En enorm förlust som drabbar hela Sverige. Det är också ett miljöhot eftersom den gröna omställningen bromsar in.

Förkorta industriella tillståndsprocesser

Svensk industri har under hela 2010-talet haft en negativ utveckling i förhållande till länder som liknar oss. Inte bara strategiska miljöprojekt utan hela innovations- och utvecklingskedjan hos svenska industrier hämmas av våra tillståndsprocesser och en miljö- och klimatpolitik som ställer sig i opposition till att industriproduktion sker i Sverige. I takt med att industrier flyttas från Sverige ökar också utsläppen globalt.

Det är därför av stor vikt miljö- och klimatpolitik inte står i ett motsatsförhållande till svensk industriproduktion. Klimatnationalism, där nationella utsläpp anses värre än när de sker i mångdubbel skala i ett annat land, måste motverkas. Det finns dubbla miljövinster med att göra en grön omställning av det svenska näringslivet. Dels den direkta miljövinsten som kan bokföras genom till exempel sänkta koldioxidutsläpp i Sverige. Men det uppstår också en indirekt miljönytta om svensk produktion kan bli en exportvara som tränger undan produkter med sämre miljökvaliteter. Ett exempel skulle kunna vara svensk fossilfri el som slår ut kolbaserad el i något grannland.

Det finns därför anledning att göra en större översyn av den prövningsorganisation och miljölagstiftning som står i vägen för att reducera omfattningen av tillståndsprocesserna och på så vis förkorta dem. I motionen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet ökar vi resurserna till de rättsvårdande myndigheterna och detta är något som är till gagn även för att skapa möjligheter till snabbare hantering av tillstånd.

En industripolitik för klimatet

Svensk industri tillsammans med framtagningen av dess råvarutillgångar från skog, mark, mineraler och energi har en fantastisk klimatnytta och en förbisedd potential att realisera ett positivt internationellt klimatavtryck. Utvärderingen av Sveriges måluppfyllelse av klimatmål behöver inkludera exporten av vår produktion. Om den nyindustrialisering med innovativa klimatlösningar som just nu utvecklas i Sverige bejakas och möjliggörs, finns potential att öka klimatnyttan av svensk export. Naturvårdsverket bör därför ges i uppdrag att årligen kvantifiera och publicera klimateffekten av svensk export till underlag för regeringens i klimatlag krävda klimatredovisning i budgetpropositionen. Det finns också anledning att ställa ett etappmål för exportens reducerade utsläpp av koldioxid.

Kompetensförsörjning för industriföretag

En framgångsrik industri måste också ha tillgång till en kvalificerad arbetskraft och kontinuerlig kompetensförsörjning. Den ökande internationaliseringen av produktionen och ökad konkurrens behöver inte vara ett hot mot verksamheter i Sverige, om man ser till att även svenska företag fullt ut kan utnyttja den internationella ekonomins möjligheter. Men det finns naturligtvis exempel på dålig offshoring.

Företag har ibland flyttat verksamheter med förhoppningen att sänka sina kostnader och i efterhand har det visat sig att andra oförutsedda kostnader gjort affären mindre lönsam. Utan arbetskraftsinvandring hade Sverige fått svårare att konkurrera. Kompetensförsörjningen är en nyckel för att upprätthålla svensk konkurrenskraft, inte minst inom högteknologisk industri, och då vill det till att Sverige är ett attraktivt alternativ för utländska talanger.

För att brett motverka utanförskap bland personer som kommit till Sverige behöver utbildningssystemet med validering av individers kompetens, snabbare undervisning i svenska och utbildning i branschkunskap snabbas upp för att fler ska kunna matchas till de arbetstillfällena som erbjuds. Matchningsproblematiken på arbetsmarknaden är ett välkänt problem.

Industrirådet skrev i ”Industristrategi för forskning och innovation” bland annat om att högskolans samverkansuppdrag behöver förtydligas och följas upp; där prestation är kopplat till en resurstilldelning som belönar både vetenskaplig kvalitet och kvalitet i samverkan och nyttiggörande för samhället. Forskningsinstituterna bör medverka till ytterligare utvecklad FoU inom näringslivet genom att tillsammans med industrin och universiteten vara sammanhållande för strategiska teknikområden. Forskningskoncernen Swerea, numera införlivat i Rise, är exempel på verksamhet som utifrån vetenskaplig grund levererar forskning och utveckling som stärker konkurrenskraften och skapar nytta för industrin i Sverige.

Infrastruktur och service

Konkurrenskraftiga transporter är en överlevnadsfråga för bas- och tillverkningsindustrin. Sverige har redan idag en kostnadsnackdel gentemot övrig europeisk industri på grund av längre transportavstånd inom landet och till huvudmarknaderna. Många

gångar låter regeringen trafikslagen ställas mot varandra istället för att se möjligheterna till samverkan. Samtliga trafikslag behövs och kompletterar varandra.

Basindustrin använder järnvägen när det går men behöver utökad spårkapacitet för att undvika flaskhalsar, vägtransporter i annat fall och transporter som behöver ofta nå hamnar där sjöfarten tar vid. Miljömässig hållbarhet måste kombineras med ekonomiska och sociala aspekter. Rörligheten på arbetsmarknaden hålls också tillbaka av en otillräcklig kapacitet i väg- och järnvägsnätet i storstäderna, främst i Stockholmsområdet. Det handlar både om otillräckligt underhåll och fördröjda nyinvesteringar. Många av pendlarna har problem med tågförseningar och långa bilköer vilket håller tillbaka effektiviteten.

Infrastruktur handlar även om väl fungerande elektroniska kommunikationer, för att digitala tjänster ska kunna erbjudas och användas. Datatrafik måste kunna fungera även vid driftstörningar och avbrott; det är alltför kostsamt för industrin när detta inträffar.

För att upprätthålla internationell konkurrenskraft är det viktigt att den digitala infrastrukturen fungerar och fortsätter att utvecklas. Tillgången till driftsäkert bredband ska vara god i hela landet och Kristdemokraterna tillför 100 miljoner kronor utöver regeringens förslag till utbyggnad av bredband. Dessa medel återfinns inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Forskning, utbildning, innovation, produktion och tjänsteutveckling bildar ett väl fungerande sammanhang och utgör en bas för att Sverige ska kunna vidareutveckla positionen som en ledande industrination. Vi ska dock inte glömma bort att för att hela Sverige ska kunna ha ett levande näringsliv behövs även tillgång till service på landsbygden. Servicekontor samlar olika myndigheters service så att basala myndighetstjänster finns att tillgå runt om i landet. Kristdemokraterna vill att fler kontor etableras och anslår därför ytterligare 15 miljoner kronor 2022 och 30 miljoner årligen 2023–2024. Anslaget finns under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

Finansiering

Att få fler i Sverige att våga starta och driva företag är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och en viktig del i att vara medskapare – inte bara medborgare – i samhället. Det är också viktigt att få fler att känna det modan värt att behålla och driva vidare en verksamhet inom familjen och säkra tillgång till kapital, engagemang, mentorskap och kompetenshöjning. Det måste finnas goda möjligheter till företagande i hela landet.

Företagens möjligheter att hitta riskvilligt kapital till goda marknadsmässiga villkor är en nyckelfaktor för att trygga näringslivets möjlighet att utvecklas, växa och skapa nya jobb. Vi anser att det huvudsakligen är privat kapital som ska riskeras när företag startas och utvecklas oavsett om det rör sig om börsnoterade koncerner, medelstora företag i tillväxtfas eller affärsidéer i tidiga skeden, men att behov också finns av statliga marknadskompletterande insatser.

Staten bör främja nyföretagande genom att skapa ett gott klimat för innovationer samt produkt- och marknadsutveckling. De offentliga organen bör medverka till att nödvändigt riskkapital finns tillgängligt, inte minst för mindre företag och i regioner med svag kapitalbildning och sysselsättningsproblem. Särskilda insatser bör göras för att stimulera kvinnligt företagande och olika företagsformer.

Omstrukturering av riskkapital

Sverige har en väl utbyggd sektor för riskkapitalförsörjning för företag, men den behöver omstruktureras och utvecklas. Tillgången till kapital för företag i tidiga skeden är ett ofta omvittnat problem. Få privatpersoner och institutioner vill riskera pengar i företag som ännu inte etablerat en fullskalig affärsverksamhet. Det finns därför en marknadskompletterande roll för staten att fylla.

Men för att såväl det offentliga som det privata riskkapitalet ska ge bästa möjliga effekt i investeringar, och inte minst att de uppfinnare, innovatörer och entreprenörer i olika skeden ska hitta de medel som finns tillgängliga, krävs en tydligare organisering av aktörerna i innovationssystemet.

Det behövs förstärkt finansieringsstöd i mycket tidiga faser i form av bidrag, lån och ägarkapital. Därutöver behövs det finansieringsinsatser i kapitalintervallet 5–50 miljoner kronor.

Det behövs en god tillgång till lånekapital till små och medelstora företag. Alla delar i kapitalförsörjningskedjan behöver fungera för att nyföretagandet ska stimuleras och för att landets företag ska ges möjlighet att expandera både produktmässigt och geografiskt. Därför bör det statliga riskkapitalet utvecklas med utgångspunkt i syftet att nå företag i en tidig fas. Det statliga kapitalet ska i stor utsträckning samverka tillsammans med privata finansiärer och kreditgarantiföreningar i hela landet. Kristdemokraterna ser positivt på fond-i-fond-lösningar, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag.

Översyn av finansieringsmöjligheter

Många saknar i dag de medel som krävs för att kunna starta ett företag eller har svårt att göra avsättningar av sina löpande inkomster till denna grundplåt. Kristdemokraterna vill sänka trösklarna till företagande, för att ge fler möjlighet att starta och utveckla företag och på så vis skapa arbete åt både sig själv och andra. Kristdemokraterna vill också se en översyn av de finansieringsmöjligheter som i dag finns beträffande privatpersoners, företags och andra aktörers möjligheter i att investera i lokal företagsutveckling. Syftet är att underlätta att kapital investeras/reinvesteras på landsbygden. Vi vill också förbättra möjligheterna för att realisera olika former av lokala investeringsbolag, bygdekassor och andra initiativ som kommer underifrån och bygger på de lokala förutsättningarna. Så stärks civilsamhället, men även kunskapen och känslan för det gemensamma ansvaret vi alla har för att vårt samhälle ska utvecklas väl.

Kristdemokraterna anser att det är de små och medelstora företagen som ska prioriteras i näringslivspolitik, det är där flest arbetstillfällen skapas. Skattesystemet ska vara sådant att vinster kan genereras samtidigt som sparande i det egna företaget uppmuntras. Det ska också vara så utformat att det främjar tillgången till riskvilligt kapital för nya och växande företag. Arvs-, gåvo- och kapitalskattereglerna ska utformas så att generationsskiften i företagen underlättas.

Bättre regler för personaloptioner

Vi föreslår mer konkurrenskraftiga skatter på delägarskap för nyckelpersoner i växande företag. Många småföretagare jobbar långa timmar med låg lön i början. Därför har de sällan möjlighet att erbjuda marknadsmissiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap.

Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Regeringens satsning i budgetpropositionen för 2022 är för begränsad, då de inkluderar företag med färre än 150 medarbetare, och med en balansomslutning som uppgår till högst 280 miljoner kronor.

Vi vill se mer omfattande möjligheter för företagen att använda incitamentsprogram och avsätter 340 miljoner kronor per år för att inkludera företag med upp till upp till 250 anställda, och med en omsättning på upp till 350 miljoner kronor.

Sänkta skatter för löntagare och pensionärer

Den tudelade arbetsmarknaden där flera grupper av olika skäl har större problem att nå arbetsmarknaden gör att Kristdemokraterna särskilt vill uppmuntra dem att söka jobb. Därför föreslås dubbelt jobbskatteavdrag för personer som är upp till 23 år och har subventionerad anställning eller andra arbetsmarknadspolitiska insatser, långtidsarbetslösa och nyanlända.

Kristdemokraterna föreslår ett förstärkt jobbskatteavdrag med fokus på låg- och medelinkomsttagare. Jobbskatteavdraget är utformat så att samtliga med arbetsinkomster på 10 000 kr eller mer får ca 2 400 kr lägre skatt per år. Det gör att skattesänkningen som andel av inkomsten blir som störst för de med låga månadsinkomster, något som särskilt stärker ekonomin för de som har knappa marginaler.

Barnåren är ofta ekonomiskt betungande. Utgifterna ökar kraftigt och deltidsarbetet ökar ofta vilket minskar de totala inkomsterna. För att stärka barnfamiljernas ekonomi föreslår därför Kristdemokraterna ett jobbskatteavdrag för föräldrar som är en fast nivå. Skattesänkningen kallas jobbskatteavdrag eftersom den riktar sig till föräldrar som förvärvsarbetar. Jobbskatteavdraget för föräldrar är dock, till skillnad från vanliga jobbskatteavdraget, en fast skattereduktion som initialt uppgår till 150 kr per förälder/vårdnadshavare per månad. Det gör att förslaget har en fördelningspolitisk profil som gynnar föräldrar som är låginkomsttagare, genom att dessa får behålla en större andel av sin lön efter skatt än föräldrar som är höginkomsttagare. Det gör också att ett deltidsarbete med små arbetsinkomster blir mer lönsamt.

Kristdemokraterna ser flera angelägna politiska åtgärder och reformer som på såväl kort som lång sikt stärker äldres ekonomiska ställning. Kristdemokraterna har tidigare varit med och genomdrivit och höjningar av garantipension och BTP samt stora skattesänkningar för pensionärerna, och föreslår nu ytterligare en skattesänkning på pensionsinkomster.

Bland dagens pensionärer finns en större grupp som har små ekonomiska marginaler. Dessa har ofta jobbat deltid i offentlig sektor, tagit hand om hem och barn, eller varit sjukskrivna under perioder i livet.

Den ekonomiska tryggheten behöver förstärkas. Kristdemokraterna föreslår därför en skattesänkning, som innebär 2 400 kr mer per år i disponibel inkomst. Tillsammans med höjt BTP, där vi föreslår ytterligare förstärkningar utöver regeringens förslag, innebär det upp till 10 200 kr mer per år i inkomst för en pensionär med låg inkomst och hög hyra. Skattesänkningen görs via ett höjt grundavdrag och går till alla med en pensionsinkomst på över 10 000 kr i månaden. Konstruktionen ger mest förändring för pensionärer med låga inkomster.

Höjd skiktgräns

För att göra det mer lönsamt för personer att exempelvis vidareutbilda sig till specialistsjuksköterska eller bli chef inom äldreomsorgen behöver marginaleffekterna minska genom att färre betalar statlig skatt och de som gör det betalar mindre. Men trenden har under lång tid varit att allt fler löntagare betalar statlig inkomstskatt. Under 2014 betalade 22 procent av alla barnmorskor statlig inkomstskatt. Fyra år senare betalade 26 procent statlig inkomstskatt. Ökningen av andelen syns också inom poliskåren, där var tredje nu betalar extra 20 procent på den lön som överskjuter brytpunkten. Konsekvensen blir minskade incitament att jobba en extra timme, vilket många inom exempelvis vården och polisen ställs inför.

Under innevarande år beskattas inkomster över 44 760 kr per månad med statlig inkomstskatt. Kristdemokraterna föreslår i budgeten för 2022 en höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt, med tre procentenheter utöver inflation. Det innebär en 50 procent högre höjning av skiktgränsen än regeringen. Med Kristdemokraternas höjning förväntas skiktgränsen uppgå till en inkomst om ca 46 800 kr per månad. Det innebär en skattesänkning på upp till 400 kronor i månaden.

Kraftfull förstärkning av nystartsjobben

Nystartsjobb är en subventionerad anställningsform som är riktad till långtidsarbetslösa. Den har enligt utvärderingar den bästa övergången till vanligt jobb, med en övergång till arbete för 30–37 procent av deltagarna. Samma siffra för regeringens egen reform, extratjänster, är 5 procent. Nystartsjobb gör att arbetsgivarens kostnad för en anställning blir väsentligt lägre och styckkostnaden för staten är – jämfört med extratjänsterna – hälften så stor.

Idag får en arbetsgivare som anställer en person äldre än 25 år som varit arbetslös i mer än 12 månader som huvudregel en subvention motsvarande ett belopp på en arbetsgivaravgift. Är personen 20–25 år ges stöd redan från 6 månaders arbetslöshet. Om personen varit arbetslös längre än två år kan både 2 och 2,5 arbetsgivaravgifter betalas ut som stöd. För nyanlända gäller som huvudregel 2,5 arbetsgivaravgifter.

Situationen med ett kraftigt växande antal långtidsarbetslösa kräver åtgärder. En sådan är att tillfälligt och kraftigt förstärka subventionen i nystartsjobben. Genom att förstärka subventionen i nystartsjobben blir reformen mer attraktiv för arbetsgivare och fler kan få chansen till ett arbete.

Fördubblad subvention i nystartsjobben:

- Subventionen höjs från 1 till 2 arbetsgivaravgifter redan vid 1 års arbetslöshet.

- Subventionen på 1 arbetsgivaravgift ges istället redan vid 6 månaders arbetslöshet och gäller i ett år.
- För unga mellan 20–25 år gäller subventionen om 2 arbetsgivaravgifter redan från 6 månaders arbetslöshet.
- Vid arbetslöshet över 2 år ges 2,5 arbetsgivaravgift och för alla nyanlända och personer som varit arbetslösa i mer än 3 år höjs subventionen till 3 arbetsgivaravgifter.
- Stödet gäller upp till två år, som idag.
- De förhöjda stödnivåerna gäller för anställningar tecknade de kommande 12 månaderna.

Enligt en studie från IFAU fördubblades inflödet till nystartsjobben när subventionen höjdes från 1 till 2 arbetsgivaravgifter år 2009. När det gäller de långtidsarbetslösa finns det alltså anledning till att förstärka subventionen för att fler ska finna det attraktivt att anställa via nystartsjobb. Vi beräknar att ca 16–20 000 fler får ett nystartsjobb. Utgifterna för nystartsjobben beräknas öka med ca 3 miljarder kr 2022 och 3,3 miljarder kr därefter. Det utökade stödet föreslås ges för tillkommande anställningar. Företag ska inte kunna säga upp personal som redan idag har ett nystartsjobb för att tillgodose sig en större subvention för samma anställning. Därutöver ska företag som har aktiva subventionerade anställningar inte tillåtas att säga upp dessa för att anställa andra med högre subventionsgrad. För den nya gruppen som får 1 arbetsgivaravgift redan vid 6 månaders arbetslöshet införs ett maxtak på utbetald lön som uppgår till 25 000 kr, vilket därmed omfattar bland annat de tio yrkesgrupper som har lägst medianlön. Taket införs för att stödet ska bli mer träffsäkert.

Den förra rödgröna regeringen försämrade villkoren i nystartsjobben, genom att både sänka lönetaket och göra det mindre förmånligt för arbetsgivaren. Kristdemokraterna föreslår i sin budgetmotion för 2022 att lönetaket i nystartsjobben höjs från dagens 20 000 kr till 21 000 kr. Detta kostar 95 miljoner kr 2022 och gör att nystartsjobben kan användas något bredare.

3:12-reglerna

I november 2016 presenterades en utredning med förslag på förändringar i 3:12-reglerna, ”Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag”, exempelvis höjning av löneuttagskravet och höjd skattesats för utdelning/kapitalvinst inom det lågbeskattade utrymmet från 20 till 25 procent. Efter att ha mött massiv kritik mot den ursprungliga utredningen, drog den dåvarande regeringen tillbaka förslagen om ändrade skatteregler. Kristdemokraterna anser att 3:12-reglerna ska ta hänsyn till småföretagarens situation och att förenklingsregelns belopp ska ta särskild hänsyn till det.

Delningsekonomin

Att möta samhälls- och hållbarhetsutmaningar på nya sätt, med ny affärslogik eller nya affärsmodeller kan vara viktiga element i hur företagande kan bidra till ekonomisk, social och ekologisk hållbar utveckling. Det kan t.ex. ske genom sociala innovationer

och socialt entreprenörskap som syftar till att skapa social nytta eller möta specifika samhällsutmaningar genom nya eller förbättrade hållbara tjänster, varor eller arbets sätt. I förlängningen kan sådana idéer, som ofta är skalbara, bidra till ett mer inkluderande samhälle.

Ett sådant exempel var starten av kooperativa rörelser runt om i Sverige och världen redan för över 100 år sedan, när människor gick samman för att kunna få del av varor och tjänster lokalt.

Framväxten av nya affärsmodeller som delvis omkullkastar traditionellt företagande kan bidra till en mer hållbar utveckling genom utvecklingen av t.ex. delningsekonomi, kollaborativ konsumtion, social franchising eller företagande inom cirkulär ekonomi eller ekosystemtjänster. Sådana affärsmodeller minskar inte bara den negativa påverkan på miljö och klimat utan kan även bidra till innovationskraft, ökad konkurrenskraft och fler jobb.

Arbetet med att främja hållbar innovation, samhällsentreprenörskap och nya affärsmodeller sker exempelvis genom att Tillväxtverket genomför ett flertal insatser för att främja hållbart företagande som både direkt riktar sig till små och medelstora företag och syftar till att påverka institutioner och ramverk.

Samtidigt får vi konstatera att företag som Uber och AirBnB som spridit sig över världen med nya sätt att styras, få kunder och tjäna pengar, inte har självklara och utarbetade sätt att passa in i befintliga skattesystem, ha tydliga arbetsvillkor och redovisning av intäkter. Flera exempel runtom i världen, har tyvärr visat på problem med redovisning och att få människor att hålla sig till lagar och regler inom dessa verksamheter. Det är viktigt att nya affärsmodeller kan visa på en trovärdighet inför den lagstiftning som finns – och om så behövs, verka för att den i så fall förändras i en annan riktning – inte att negligera den.

I april 2017 kom den utredning som har kartlagt olika modeller som möjliggör eller underlättar transaktioner där privatpersoner säljer, hyr ut, lånar ut eller ger bort materiella eller finansiella tillgångar eller erbjuder tjänster etc., och analyserar olika användares roller och rättsliga ställning vid sådana transaktioner.

Antalet delningsekonomiska transaktioner blir fler. Vissa känner dock osäkerhet om vad det innebär att handla med andra privatpersoner och plattformarna är inte så bra på att informera om rättigheter, skyldigheter och skattekonsekvenser.

Utredningen föreslår att Konsumentverket får i uppdrag att informera och vägleda privatpersoner om vad delningsekonomiska transaktioner innebär. Vidare föreslås att Konsumentverket och Konkurrensverket i samråd med andra berörda myndigheter under tre år ska följa delningsekonomins utveckling i ett användarperspektiv. Detta är förslag som Kristdemokraterna instämmer i.

Gruvnäringen

Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för vårt lands utveckling. Vi har traditioner och unika tillgångar som ska vårdas och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Gruv- och mineralbranschen sysselsätter 13 000 personer, och genererar många fler jobb därtill. Ihop med stålindustrin står man för en tiondel av vår bruttoexport.

Mineralpolitiken hänger också samman med visionen om att hela landet ska leva. I Norrbotten är över hälften av investeringarna direkt eller indirekt kopplade till gruvnäringen. För Västerbotten talar vi om 80 procent.

Riksdagen har under våren 2019 tillkännagivit för regeringen att regeringen snarast bör vidta nödvändiga åtgärder för att förenkla och förkorta tillståndprocesserna för gruv- och mineralnäringen och därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som har vidtagits. Kristdemokraterna ingår i den riksdagsmajoriteten som stod bakom beslutet.

Sverige har fallit som en sten i rankingen över de mest attraktiva gruvländerna i Fraser Institutes lista och återfinns nu först på plats 36. Svenska gruvor betyder arbetstillfällen, skatteintäkter, finansiering av välfärd och är även en viktig pusselbit i den nödvändiga klimatomställningen. Placeringen på rankingen skickar signaler till företag världen över om det är en god idé eller inte att investera i ett land. Gruvnäringen borde betraktas som en framtidsbransch och förtjäna en lagstiftning som underlättar detta.

Kristdemokraterna anser att ett Natura 2000-tillstånd inte ska vara en förutsättning för att en bearbetningskoncession ska kunna beviljas. Vi var även med och tog ett utskottsinitiativ i Näringsutskottet om Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession som innebär att det görs tydligt att prövningen i de fall det krävs ett Natura 2000-tillstånd ska göras i samband med prövningen av tillstånd enligt miljöbalken. Regeringen ska återkomma senast den 30 juni 2022. Tiden hastar och detta beslut är ett sätt att i viss mån minska dagens osäkerhet vad gäller tidsutdräkt och kostnader vid tillståndsgivning.

När det gäller avgifterna som gruv- och mineralnäringen betalar för prövningsprocesser och tillsyn finns det anledning att göra en översyn. Under våren 2015 beslutade regeringen att höja tillsynsavgifterna med 50 procent för att få en bättre kostnadstäckning. Man bör dock beakta att en höjning alltid slår relativt hårdare mot de mindre företagen. Vi anser att regeringen bör överväga att införa differentierade avgifter för tillsyn som bättre tar hänsyn till företagets storlek och i större utsträckning också reflekterar statens faktiska kostnader. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Vi menar att Sverige behöver en aktiv politik som syftar till att stärka vårt lands konkurrenskraft, utveckla vår position som gruvnation, samtidigt som erforderlig respekt och tyngd ges åt miljöfaktorer, sociala faktorer och äganderätt.

Utvecklingen av en elektrifierad fordonsflotta går nu väldigt fort vilket naturligtvis är väldigt positivt. Men en akilleshäla är att efterfrågan på batterimineraler såsom litium, koppar och kobolt ökar kraftigt på ett sätt som är svårt att möta. Idag är försörjningskedjan av dessa inte hållbar när det gäller etik eller miljö. Stor del av produktionen kommer från länder med villkor som inte är acceptabla sett med kristdemokratiska ögon. Uttrycket "blods batterier" sammanfattar smärtsamt frågans etiska dilemma.

Detta är något som EU har uppmärksammat och det finns planer för hur en hållbar och säker försörjningskedja för ett antal kritiska metaller och mineraler där inriktningen är att EU ska öka sin självförsörjning när det gäller batterimineraler.

Ambitionen är att öka återvinningen och detta är ett absolut nödvändigt men inte tillräckligt steg mot bakgrund av den kraftigt ökade efterfrågan som en följd av den efterlängtnade elektrifieringen.

De länder som har tillgångar av dessa mineraler har därför ett ansvar – inte bara för de egna behoven – utan också för EU som helhet. Sverige är ett av dessa länder och vi har

en hel del att bevisa på denna punkt. Våra långa och tidsödande tillståndsprocesser gör att många projekt stupar av utmattning på vägen.

Kristdemokraterna menar att Sveriges gruvnäring måste ses i ett EU-perspektiv och att vi måste öka vår ambition att göra vår del för att säkra tillgången till batterimineraler. Med de traditioner Sverige har av att vara en gruvnation borde det vara fullt möjligt att ta tåten för att skapa en hållbar försörjningskedja för en elektrifierad fordonsflotta. Men för att det ska bli verklighet måste det finnas en helhjärtad dedikation från den lagstiftande makten att detta verkligen är något man vill. Under 2000-talet har det inte öppnats en enda helt ny gruva i Sverige vilket är ett problem av flera skäl.

Utredning av minerallagen

Minerallagen har under lång tid varit föremål för diskussion och väcker frågor utifrån flera aspekter. Ett skäl till kritik som lyfts fram är att markvärdet och affektionsvärdet för mark påverkas negativt när undersökningstillstånd beviljats inom ett område. Ett annat är oro bland närboende som inte är direkt berörda markägare. Den ersättnings-skyldighet som åläggs verksamhetsutövaren gäller endast gentemot markägaren. Från ett kristdemokratiskt ideologiskt perspektiv, som håller äganderätten högt, har äganderätten en tämligen svag position i lagstiftningen. Markägarens inställning har ingen egentlig betydelse vad gäller om gruvbrytning ska påbörjas på marken eller inte. Markägaren äger heller inte mineralen. Vidare kan konstateras att behovet av flera av de mineraler som omfattas av minerallagen ökar i och med omställningen till ett hållbart samhälle.

Framtiden ställer krav på en rad avvägningar. Kristdemokraterna är av uppfattningen att en utredning bör tillsättas som ser över minerallagen. Utredningen ska bland annat ta ställning till om det finns anledning att ändra äganderättens utsträckning under markytan. Utredningen ska också ge förslag på hur frågan om säkerhet för återställande av skador ska lösas tillfredsställande. Samtidigt ska den beakta samhällets behov av olika slags mineraler för att klara omställningen till en klimatneutral energianvändning och upprätthålla Sveriges konkurrenskraft och sysselsättning.

Cementnäringen

Under det gångna året har vi med förvåning och frustration tvingats se hur Sveriges cementproduktion hamnat i ett akut krisläge. I proposition 2021/22:15 ”Regeringsprövning av kalkstenstäkter i undantagsfall” gavs förslag som syftade till att skapa en möjlighet att få till stånd en regeringsprövning av en ansökan om tidsbegränsat tillstånd att bedriva en verksamhet som avser täkt av kalksten och drift av därmed sammanhängande anläggningar och anordningar. Detta mot bakgrund av att vårt land annars skulle komma att stå inför en allvarlig situation där bristen på cement skulle orsaka omfattande byggstopp som skulle kunna vara förödande för Sveriges tillväxt, jobb och välfärd.

Förslaget väckte kritik, inte minst ifrån Lagrådet som påpekade att regeringens hantering av ärendet riskerade att skada tilltron till rättssystemet. Detta är mycket allvarlig kritik och förtjänar att tas på största allvar. På grund av regeringens sena och

svaga agerande var propositionen närmast att betrakta som ett lagstiftningsmässigt nödläge. Men givet konsekvenserna för svensk cementproduktion var det nödvändigt att fatta ett beslut som löste det akuta läget. Därför gav även Kristdemokraterna stöd till förslaget för att säkerställa fortsatt tillgång till cement.

För framtiden är det viktigt att miljöbalken ges en översyn. Till exempel var förslaget till lagändring i propositionen onödigt komplicerad och skulle kunna förenklas. Det föreslagna kapitel 17a skulle kunna ersättas med ett nytt andra stycke i 24 kap 13 § med lydelsen: ”Regeringen får efter ansökan från tillståndshavaren förlänga ett tillstånds giltighetstid, om tillståndet har lämnats med stöd av miljöbalken och verksamheten behövs för att tillgodose väsentliga allmänna intressen och dessa intressen inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt annat tillfredsställande sätt.”

En sådan mer generell skrivning öppnar större möjligheter att kunna fatta liknande nödvändiga beslut om liknande olyckliga situationer skulle uppstå för fler verksamheter än kalkstenstäkter. Miljönyttan av att ha tidsbegränsade villkor överhuvudtaget kan starkt ifrågasättas. Om en verksamhet har blivit prövad och en viss volym har godkänts tillför inte tidsbegränsningen något värde men kan komma att orsaka problem i vissa situationer.

Den akuta situationen med kalkstensbrytningen är dessvärre inte en isolerad olycka. Det finns många exempel på där den nuvarande miljöbalken riskerar att suboptimera samhälls- och klimatnytta av pågående verksamheter och nya investeringar. Det kan röra sig om småskalig vattenkraft, det kan vara grustäkter eller stenbrott. Det kan handla om gruvnäring. Exempelen skulle kunna mångfaldigas där vi ser hur näringslivet blir bromsat i sina försök att göra en klimatomställning på grund av det regelverk som finns idag. Det behövs en genomgripande helhetsöversyn av miljöbalken så att den kan bli ett verktyg för bättre klimat och inte en bromskloss. Sveriges näringsliv är en nyckelfaktor i arbetet för att ställa om till ett fossilfritt samhälle och vi behöver en lagstiftning som möjliggör snabbare och mer träffsäkra beslut än idag.

Därutöver kan vi konstatera att propositionen inte är en lösning på längre sikt för Sverige när det gäller tillgången till cement. Därför behöver den följas upp med åtgärder som löser den fortsatta utmaningen med att säkra en långsiktig tillgång på cement i Sverige. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen snarast med förslag till åtgärder hur en mer långsiktig lösning för Sveriges behov av cement kan säkras.

Innovation

Sverige är ett av världens bästa länder på innovation men tyvärr är vi inte fullt lika framgångsrika på att kommersialisera dessa. Kristdemokraterna vill stärka samverkan mellan universitet, forskningsinstitut och näringsliv och se nya gemensamma forskningsprogram som återspeglar näringslivets behov och där staten deltar som betydande finansiär. Hela det totala innovationssystemet omsätter mycket offentliga medel och det behövs en genomgång av aktörer på alla nivåer för att göra systemet lättillgängligt, begripligt och adekvat.

Den ekonomiska krisen i pandemins spår har inte varit orsakad av strukturella obalanser i ekonomin, utan av ett virus. Men samtidigt har vissa strukturella samhällsförändringar, som påverkar ekonomin, nu påskyndats eller påbörjats. Många företag befinner sig nu i en tid av omvandling som – om den tas tillvara – kan bidra till mer

tillväxt i framtiden. I en sådan omställning är det viktigt att få reformer på plats som stärker de generella förutsättningarna för innovation och tillväxtföretagande, så att en jobbskapande tillväxt och omvandling kan ske i ekonomin.

För att en innovation ska komma till stånd behövs det kunskap, ett företag eller en entreprenör som kan omsätta kunskapen och idéerna till produkter, tjänster eller förbättringar, samt en marknad där en kund köper produkterna och tjänsterna. Att ha ett tillåtande klimat i samhället där idéer uppskattas, tas omhand till uppfinningar och kan vidareutvecklas är en del av Kristdemokraternas syn på personlig utveckling som medverkar till ett medskapande Sverige, där allas unika och lika värde är grunden för samhällsbygget.

Hela kedjan av aktörer i det entreprenöriella ekosystemet kan säkert motivera sin existens och påvisa ett gott arbete. Detta till trots, startas många företag utan kontakt med företagsrådgivare för att man inte vet var man ska leta efter någon som kan ge råd och stöd, eller att befintliga företag saknar kontakter med akademi och forskning likaväl som hur man söker medel för utveckling av företagen. Att ge uppfinnare stöd i sina idéer och ekonomisk support för ansökan om skydd för immateriella rättigheter eller att söka patent är även det angeläget och viktigt. Statistik visar att små och medelstora företag som har minst en registrerad rättighet (upphovsrätt, patent, mönsterskydd, varumärkesskydd) har i genomsnitt 68 procent högre intäkter per anställd.

Eftersom de flesta är beroende av både privata och offentliga medel på lokal, regional och nationell nivå, behövs en översyn av processkedjan från uppfinnarstadiet, företagsrådgivning, forskning och utveckling, inkubatorverksamhet med mera, fram till finansiering och kommersialisering av produkter och tjänster.

Kristdemokraterna anser att en översyn av innovationssystemet är nödvändigt då mycket offentliga medel läggs på alla nivåer. Statliga medel fördelas genom myndigheter som till exempel Vinnova och Tillväxtverket, andra typer av stöd genom forskningsinstitut och företagsrådgivarorganisationer. EU har tagit fram Intellectual Property Action plan och detta är ett dokument som många av våra grannländer har tagit fram nationella speglingar av. Vårt land har en förmåga att ofta överimplementera EU-direktiv men på denna punkt har vårt land halkat efter och saknar en nationell tolkning, vilket är en brist som borde åtgärdas snarast. Sverige bör skaffa en samlad strategi om immaterialrätt. Det handlar bland annat om att skapa ett nationellt kunskapscentrum, säkerställa att rätt krav finns i utbildningsväsendet, se till att stödsystem är rätt rustade och att immaterialrättsfrågor blir en del av forsknings- och innovationspolitiken.

Test- och demonstrationsenheter, så kallade testbäddar, är viktiga för näringslivets möjligheter att öka innovationstakten kring produkter och tjänster. Testbädden blir en miljö där lösningar inom utvalda områden kan arbetas fram och finslipas. Ett gynnsamt regelverk behövs för Sverige ska stå sig i konkurrensen med andra länder. I studier framkommer att regelverk kan vara en utmaning vid testbäddsverksamhet. Därför är det viktigt att regeringen kontinuerligt ser över och säkerställer att lagar och regler inte är onödigt hindrande för testbäddsverksamhet under kontrollerade former.

Ett verktyg för att lösa specifika samhällsutmaningar, inte minst inom områden där marknaden inte kommit så långt, är utlysandet av innovationstävlingar. Rätt utformade kan tävlingar ha potentiellt stor utväxling i relation till kostnader. Kristdemokraterna ser positivt på sådana initiativ.

För att skapa ett mer stimulerande innovationsklimat vill Kristdemokraterna se följande förändringar över tid: Höjd omsättningsgräns för momsfrihet från 30 000 till 100 000 kronor. Förlängd tidsperiod som expertskatt bör höjas från 5 till 10 år, med

nedtrappning efter halva tiden. Sänkt stämpelskatt för in-teckning av fastigheter för juridiska personer till samma nivå som stämpelskatt vid in-teckningar i företag. Borttagen stämpelskatt på in-teckningar i skepp och luftfartyg. Beskattade styrelse-arvoden som inkomst av näringsverksamhet.

Utveckling av nya företag och produkter inom life science

Innovativa företag eller företag med högt teknik- och kunskapsinnehåll har en annor-lunda utvecklingsprocess jämfört med andra företag. Tiden för utveckling av nya produkter och företag ser olika ut för olika sektorer och branscher. När det gäller life science; ett brett område som bland annat omfattar utveckling av läkemedel, diagnostik och medicinteknik, är utvecklingsprocessen ibland mycket lång. Det gäller i synnerhet för utvecklingen av nya läkemedel. Detta kräver långsiktig finansiering.

Stiftelsen Forska Sverige, LIF, Swedish Medtech och SwedenBio med flera organisationer har gjort många olika förslag under de senaste åren för att komma framåt i frågan om utveckling av den svenska life science-branschen. Kristdemokraterna har varit pådrivande i frågan om en nationell strategi för att de företag som finns i Sverige ska finna mödan värd att ha verksamhet i landet, hitta kompetent personal och få utväxling av satsade medel för forskning och kommersialisering av produkter.

Sveriges life science-inkubatorer, ALIS, har i en rapport 2016 lyft fram de särskilda utmaningar som möter utvecklingsprocesser och finansiering inom life science i Sverige. Tillväxtanalys gav ut en rapport våren 2017 med rubriken ”Towards a Swedish megafund for Life Science innovation”. Den visar på hur en svensk fond, genom att applicera särskilda finansieringstekniker, skulle kunna skapa tillfredsställande finansiering för uppstarts-företag i de tidiga skedena.

Tillväxtanalys skriver att ”En växande och åldrande befolkning är direkt kopplat till en ökning av kroniska sjukdomar vilket bidrar till ökade kostnader för hälso- och sjukvård. Utan åtgärder kommer hälso- och sjukvårdens del av BNP i Sverige och många andra länder öka dramatiskt, vilket kommer att vara ohållbart. Innovation är centralt för att motverka denna utveckling och skapa en bättre och mer kostnadseffektiv hälso- och sjukvård samt äldrevård. Sverige har en stark tradition och kompetens inom alla segment av Life Science-industrin men under de senaste decennierna har tillflödet av riskkapital i de tidiga skedena minskat, vilket hämmat utvecklingen av nya Life Science-företag.”

Genom att skapa en megafond som kapitaliseras genom investeringar i både ägarandelar och obligationer, skulle den kunna öppna den upp för investerare som traditionellt sett inte har investerat i tidiga skeden. Något som Kristdemokraterna anser behöver utredas vidare.

Snabbare processer för nya produkter

Sverige har en stolt tradition inom såväl medicinsk forskning som tekniska innovationer inom vården, vilket har skapat såväl jobb som god hälsa och Nobelpris. Men när andra länder under senare år flyttat fram sina positioner har Sverige tappat innovationskraft

inom life science-sektorn. Orsaker som brukar nämnas är att ökad tidspress i vården har minskat möjligheter till forskning, konkurrens inom industrin från andra delar av världen som Sydostasien och Östeuropa, samt uppköp och utförsäljning av svenska bolag i branschen.

Nu verkar det dock som det håller på att förändras. Antalet kliniska prövningar har ökat något och regeringen har sjösatt ett forskningsprogram för biologiska läkemedel. Det är positivt att till exempel Vinnova och Vetenskapsrådet samarbetar. Men det krävs också en kontakt mellan professionen i vården och de tillverkande företagen och forskningen för att svensk vård ska få del av det nya rön och behandlingar. Det svenska hälso- och sjukvårdssystemets oförmåga till snabbt upptag av innovativa läkemedel är inte bara ett problem för svårt sjuka patienter utan också för de forskande företagen inom industrin som är beroende av klara och enkla spelregler för introduktion av nya innovativa läkemedel; men även företagen som skapar ny medicinteknik, drabbas av oförmågan från landstingen att se fördelen för svenska patienter.

Den krassa verkligheten är att om företagen inte får avsättning för sina nya och innovativa produkter minskar incitamenten att satsa på forskning och utveckling i Sverige. Det betyder färre jobb, minskad innovationskraft och i förlängningen en allt sämre kvalitet i vården, något som i slutändan drabbar patienterna. Det är paradoxalt med tanke på de goda förutsättningar vi har för forskning med en väl utbyggd högkvalitativ hälso- och sjukvård och en världsunik tillgång i våra svenska register, inte minst kvalitetsregister som följer patienter, diagnoser och behandlingsresultat över tid.

Vi måste säkerställa att svårt sjuka patienter får tillgång till goda undersökningar och behandlingar, oavsett bostadsort och under den tid det tar för läkemedlet eller andra produkter, att gå från formellt godkänt, till formellt införande. Dagens system är inte etiskt försvarbart. Ingen hade kommit på idén att organisera hälso- och sjukvården i 21 regioner om organisationen skulle satts i sjön idag. Att föra över ansvaret för sjukvården till statlig nivå skulle skapa en jämlikare vård över landet, med lika tillgång till nya innovativa läkemedel och medicintekniska produkter.

En statlig utredning, ”Kunskapsbaserad och jämlik vård – Betänkande av Utredningen om ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården” (SOU 2017:48), konstaterar att hälso- och sjukvården skiljer sig fortfarande åt mellan olika regioner i Sverige och strukturella förändringar behövs för att förbättra situationen. Det tar alltför lång tid att introducera, använda och utvärdera nya behandlingar och tekniker i vården, och vi lyckas inte dra tillräcklig nytta av medicinska framsteg.

Skillnader i vården beror alltså i hög grad på hur olika sjukvårdshuvudmän, regioner, styr sin vård. Detta gäller kanske i synnerhet på läkemedelsområdet där patienter på flera områden, till exempel inom vården av multipel skleros, behandlas med läkemedel som inte är godkända, s.k. off-label-användning. Det kan vara rimligt att tillåta behandling utanför vetenskaplig indikation i de fall där det saknas vetenskapligt godkänd behandling. Inom barnsjukvården som exempel, är det naturligt att använda behandlingar utifrån praxis.

I de fall där det emellertid finns läkemedel som godkänts kan det inte accepteras att det mer än möjligen i undantagsfall förekommer behandling utan vetenskaplig grund. För att trygga patientsäkerheten bör regeringen därför ge sina myndigheter i uppdrag att alltid prioritera läkemedel som har av myndighet godkänd indikation. Det är alltså en avvägning för både patient och läkare mellan att få en behandling eller inte.

Läkemedel finns som används i klinisk praxis men området beräknas växa kraftigt inom det närmaste decenniet. Det handlar om innovationer som kommer att öka långtidsöverlevnaden och hjälpa tusentals svårt sjuka patienter varje år.

Men vad är vitsen med nya innovativa läkemedel om handläggningstiden är flera år eller läkemedlen bara erbjuds i ett fåtal av Sveriges regioner? Och om vissa landsting har råd att köpa in den medicintekniska apparatur som behövs för att upptäcka en svår sjukdom, men vissa inte? Att ställa krav inom ramen för innovationsupphandling är ett sätt som vissa landsting arbetar med, men det måste utvecklas en nationell gemensam syn på hur universitetssjukhusen och andra vårdgivare ska få större möjlighet att forska fram, prova och utveckla nya produkter.

En myndighetsprövning på nationell nivå av alla slags produkter inom life science måste rimligtvis också gälla i alla regioner, annars har vi bara lyckats lägga till en nivå och förlängt handläggningstiden, tvärtom mot arbetets ambitioner.

Det behövs mindre krångel och mer samarbete för att lyfta svensk life science-industri. Då kan vi nå bättre vårdresultat, komma bort från ojämlikheter i vården och skapa fler jobb till introduktionsprocessen. Det måste bli tydligare hur regionerna ska agera för mer jämlik vård av svenska patienter genom införande av nya produkter inom vård och behandling. Till att börja med behövs ett nationellt åtagande för att komma till rätta med den ojämlika introduktionsprocessen.

Information om skyddade geografiska beteckningar

Varumärkeslagen har nyligen blivit uppdaterad och ett antal förändringar till det bättre trädde i kraft. Men mer behöver göras när det gäller geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar. Det är inte en självklarhet att ett företag kan lotsa sig fram till vilka beteckningar som är skyddade utan en bra vägledning och lätthanterliga system. Regelkrångel, byråkrati och onödig administration ska undvikas i största möjligaste mån för att underlätta för företag att göra rätt. I detta fall menar vi att det är tydligt att ytterligare åtgärder bör vidtas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag som säkerställer att företag kan informera sig på ett snabbt och effektivt sätt om vilka beteckningar som skyddas.

Effektivisera företagsstöden

Systemet för företagsstöd har mött kritik bland annat från statliga genomlysningar och forskning. Flera rapporter, till exempel från forskningsinstitutet Ratio, pekar på att utväxlingen är låg eller oklar. Systemet är diversifierat och svårt att överskåda. Då omfattande medel läggs varje år på olika typer av företagsstöd krävs en högre ambitionsnivå avseende uppföljning och säkerställande av kvalitet. I ökad omfattning måste stöd utvärderas utifrån effekt och systemet måste bli mer överskådligt, för att på så vis effektivisera resursanvändandet och åstadkomma träffsäkerhet. Kristdemokraterna tillför 5 miljoner kronor årligen till Myndigheten för tillväxtanalys för bättre utvärdering.

I forskningslitteraturen förekommer begreppet bidragsentreprenörer som syftar på företag med svag livskraft som sätter i system att söka bidrag från flera håll. Det är

företag som istället för att utveckla produkter och tjänster drar nytta av ett stödsystem där samordningen mellan stödgivare brister. Man skiljer ut sig genom högre löner och lägre produktivitet. Det finns exempel på företag som erhållit medel från närmare 40 stödformer. Sett till stödets syfte blir resultatet i fallen med bidragsentreprenörerna direkt kontraproduktivt och i värsta fall riskerar man att tränga ut andra företag. En av slutsatserna inom forskningen är att bidragsentreprenörer uppstår till följd av att det inte finns någon god samordning av statliga stöd och ingen kontrollmekanism för att fånga upp företag och entreprenörer som satt bidragssökande i system. Problembilden är naturligtvis allvarlig. Det samlade systemet omfattar mångmiljardbelopp. Regeringen bör verka för att ansökan och utbetalning av statliga företagsstöd samordnas så att förekomsten av så kallade bidragsentreprenörer minskar och effektiviteten i stöden ökar.

Upphandling – konkurrens

Offentlig upphandling regleras av tre lagar som i huvudsak bygger på EU-direktiv: lagen om offentlig upphandling (LOU) gällande varor, tjänster, byggentreprenader, lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt lagen om valfrihetssystem (LOV) vid konkurrensutsättning av verksamhet inom vård och omsorg.

Kristdemokraterna anser att upphandling är ett viktigt verktyg för offentliga verksamheter att på ett tydligt sätt visa hur medel används och konkurrensneutralitet kan upprätthållas. Däremot har de senaste årens utredningar och nya EU-direktiv gjort det möjligt att ytterligare kriterier kan ställas upp som krav vid upphandlingar, som ska tas i beaktande och användas med sunt förnuft. Flera nya utredningar om upphandling har presenterats och åtgärder diskuteras utifrån det.

Innovationsvänlig upphandling kan användas i större utsträckning av myndigheter, kommuner och regioner. Det bidrar till teknikutveckling, nya affärsmöjligheter för företagen och ökad efterfrågan på produkter och tjänster som inte funnits tidigare, och därmed ökad tillväxt och arbetstillfällen i Sverige.

Offentliga bolags och myndigheters konkurrens med privata verksamheter

Kristdemokraterna anser det vara viktigt att alltid se över offentlig verksamhet och hur den motiveras över tid. Svenska staten äger i dagsläget 46 företag och förvaltar två verksamhetsstiftelser. Det sammanlagda värdet på bolagsportföljen uppgår till cirka 700 miljarder kronor. Företagslistan borde hos varje riksdagsledamot och skattebetalare väcka frågan om alla dessa driver verksamheter som är lämpliga för staten att äga.

Kristdemokraternas principiella utgångspunkt är att konkurrensutsatta marknader i allt väsentligt ska reserveras för privata företag medan offentlig affärsverksamhet ska minimeras eftersom det ofta inverkar negativt på marknadens funktionssätt. Regeringen bör se över vilka företag i den statliga bolagsportföljen som bör avyttras. Hänsyn i en sådan översyn bör tas till strategiska och säkerhetspolitiska överväganden samt till samhällsuppdrag som inte kan genomföras på annat sätt.

De statliga företagens närvaro på flera marknader riskerar att ge osund konkurrens.

Trots den lagstiftning som ska förbjuda statliga företag att snedvrیدا konkurrensen och nyttja sin ställning, har vi kunnat se en trend med breddning av verksamheter som riskerar att ta marknadsandelar på bekostnad av privata aktörer. De statliga företagens agerande riskerar därmed att bryta mot Konkurrenslagen, samtidigt som det ökar statens inflytande på kommersiella marknader. Detta är en utveckling i strid med vad Kristdemokraterna vill se för statligt ägande.

Ett fall som väcker frågor om statliga företags agerande är Svevia som bygger och underhåller vägar och infrastruktur. Tidigare var bolaget en del av Trafikverket men deltar nu som statligt bolag i upphandlingar som verket utlyser. Under året har en granskning presenterats som för fram att bolaget vinner marknadsandelar genom underprissättning som privata konkurrenter, inte minst mindre företag, svårligen kan matcha.

Regeringen bör i sitt övergripande ansvar för de statliga bolagen vidta åtgärder som säkerställer att statliga bolag på konkurrensutsatta marknader inte snedvrیدer konkurrensen. Bland de statliga företagen återfinns flera som verkar på konkurrensutsatta marknader och som svårligen kan motiveras vara en del av statens kärnuppgifter. Infranord AB som jobbar med anläggningsarbete är ett exempel, ett ryskt bolag som ägs tillsammans med staden Sankt Petersburg är ett annat.

Debatten om den svenska statens ägande är mycket viktig. Det handlar om att staten som ansvarsfull ägare lever upp till rådande lagstiftning. Det finns bolag som staten äger med särskilda samhällsuppdrag, liksom verksamheter inom bolag där det borde finnas ett säkerhetspolitiskt tänkande för att upprätthålla landets infrastruktur, oavsett digitalt eller fysiskt.

Det är vidare angeläget att statliga bolag inte ägnar sig åt intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt mot, och i konkurrens med, andra aktörer. Kristdemokraterna vill se en kartläggning av statens affärsmässiga verksamhet som sker i konkurrens med det privata näringslivet. Där ska myndigheter också inkluderas. Ett tydligt exempel är KrimProd vars verksamhet kan motiveras med att sysselsättning ges till intagna i Kriminalvården – men där särskilt tvätteritjänsterna som erbjuds på öppna marknaden genom deltagande i upphandlingar, inte går att konkurrera med från andra företag med högre kostnader för utfört arbete.

Detta slår tyvärr även igenom i kommuner och landstings/regioners egna verksamheter eller dess bolags upphandlingar, som konkurrerar på den kommersiella marknaden; oavsett om det handlar om tvätteritjänster, ägande och drift av konferensanläggningar, campingar, SPA, tryckerier eller annat och bör på motsvarande sätt kartläggas. Det offentliga ska inte konkurrera med det privata såvida det inte krävs en särskild insats på ett väl definierat område för att främja tillväxt och utveckling under begränsad tid

Regeringen har nyligen överlämnat årets skrivelse där man redogör för det statliga ägandet (2020/21:140). Kristdemokraterna har i en följdmotion på denna skrivelse hemställt om att processen med att sälja statliga bolag bör inledas och att de fem första kandidaterna är Svevia, SBAB, Infranord, Green Cargo och Jernhusen. Denna principiella inställning står vi fast vid.

Uppföljning och utökning av Konkurrensverkets beslutanderätt

Konkurrensverket är den första instansen för beslut i ärenden om konkurrensskadeavgift. Besluten ska kunna överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Syftet är bl.a. att harmonisera ordningen för beslutsfattandet i Sverige med vad som gäller i övriga medlemsstater i EU. Detta är en ny instansordning som förhoppningsvis kommer att leda till ökade möjligheter för Konkurrensverket att bedriva en effektiv konkurrenstillsyn. Samtidigt vill vi vara tydliga med att reglerna inte får leda till längre handläggningstider och mindre effektiva processer när det gäller beslut om konkurrensskadeavgifter. Vi ser det därför som nödvändigt att reglerna löpande följs upp och utvärderas.

Flera näringslivsorganisationer har framhållit att det finns skäl att se över möjligheterna att ge Konkurrensverket beslutanderätt även i ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Samtidigt framgår det av Konkurrensverkets olika rapporter att det finns konkurrensproblem när privata företag möter konkurrens från en offentlig aktör och att många företag ser detta som ett stort problem. Vi menar att det därför är av stor vikt att konkurrenslagens regler som avser att skapa sund konkurrens mellan offentliga och privata aktörer bör utvecklas så att Konkurrensverket på ett effektivare sätt kan motverka en osund konkurrens i dessa situationer. Regeringen bör således löpande följa upp och utvärdera den nya instansordningen när det gäller konkurrensskadeavgift och åiterrapportera resultaten.

Vidare bör regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag som medför att Konkurrensverket ges beslutanderätt även i ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Företag i kriminellas händer

Den organiserade brottsligheten använder sig av företag som brottsverktyg. Problemet har bland annat belysts i en rapport från Brå (2016:10) om kriminell infiltration av företag. Där beskrivs hur gärningspersonerna agerar på två plan – den kriminella ekonomin och den legala företagssfären – där förmågan till anpassning skapar problem. Vid smuggling av narkotika kan ett transportföretag spela roll – med hjälp av en seriös plattform lyckas man vilseleda. Under coronakrisen har risken för att utländska stater ska köpa upp försvagade företag diskuterats. Polisen har samtidigt varnat för att kriminella nätverk ska göra detsamma. Kristdemokraterna anser att rättsväsendet måste stärkas. Svensk lagstiftning måste tydligt motverka att företag nyttjas för kriminella syften.

De viktigaste åtgärderna för att komma till rätta med kriminellas inflytande inom företagande är:

Brottet människosmuggling ska omfatta fall där oriktiga uppgifter har legat till grund för arbetstillstånd.

Migrationsverket ska uppta, lagra och söka biometriska data av alla utlänningar som söker sig till Sverige och alla samordningsnummer ska vilandeförklaras förutom dem som fysiskt kan inställa sig på kontor och styrka sin identitet.

Information från realtidskontroller behöver kunna delas mellan myndigheter. Kontrollernas syfte och mål måste också ses över för att de ska bli mer ändamålsenliga.

Ett exempel på detta är Skatteverkets realtidskontroller vid arbetsplatser och den dithörande granskningen av personalliggare.

Nuvarande lönekrav vid arbetskraftsinvandring på 13 000 kr i månaden är orimligt lågt och måste höjas till 35 000 kr. Det är svårt att försörja sig på 13 000 kr före skatt och risken att fusk sker vid sidan av en så låg lön är uppenbar. Samtidigt får det låga lönekravet följderna att lönenivåerna i många redan utsatta yrkesgrupper pressas ytterligare.

Stoppa välfärdsbrottsligheten

Den svenska statens välfärdsutbetalningar uppgår till cirka 600 miljarder kronor årligen. Av dem uppskattas 18 miljarder vara felaktiga utbetalningar. De icke-kriminella felaktiga utbetalningar är flest, men de kriminella är störst och organiserad brottslighet beräknas stå för 84 procent av de utbetalda beloppen enligt vissa beräkningar. De skulle med det som utgångspunkt kunna innebära att kriminella tillskansar sig drygt 15 miljarder kronor årligen. Det är per definition svårt att beräkna och mörkertalet kan därtill vara stort.

Felaktiga utbetalningar från välfärdssamhället i allmänhet och direkt brottsliga upplägg för att tillskansa sig bidrag i synnerhet undergräver förtroendet för välfärds-systemet och dränerar det på resurser som annars skulle kunna hjälpa de som är i störst behov av dem. Detta måste mötas med en större beslutsamhet ifrån samhällets sida. Kristdemokraterna redogör för våra förslag för att bekämpa välfärdsbrottslighet i en särskild motion.

Export och frihandel

En förutsättning för att de stora globala klyftorna ska kunna minska är handel på rättvisa villkor över hela världen. Det är främst genom handel som de minst utvecklade länderna med egen kraft kan resa sig ur fattigdomen. Därför måste en fri och rättvis handel utvecklas där geografiska gränser har minskad betydelse. Handelshinder som tullar och exportsubventioner bör alltså motverkas.

Handel binder samman länder och marknader världen över; inte minst tillkom Europeiska gemenskapen, eller EU numera, som en del i arbetet för fred och frihet. Större export gynnar företag, konsumenter och samhällsekonomin i stort då det innebär ökade intäkter och möjligheter till specialisering och storskalighetsfördelar. Också import har positiva effekter på ekonomin då det ger fler valmöjligheter, lägre priser och att varor som skulle vara dyra att producera i exempelvis Sverige kan köpas in billigare från utlandet. Detta gör i sin tur att svenska varor kan produceras till lägre kostnader och bli mer konkurrenskraftiga.

40 procent av den svenska varuexporten utgörs av industriprodukter som maskiner och transportmedel. Hit räknas bland annat också export av telekomprodukter. Sveriges basindustri med skogs-, stål- och gruv- samt kemiindustrin står också för en betydande del av den svenska varuexporten. Exempel på stora importvaror är olja, bilar samt el- och teleprodukter.

Tjänstehandeln domineras av olika slags affärstjänster, tekniska tjänster samt resor, transporter och övriga affärstjänster. I den sistnämnda gruppen ingår bland annat tjänster relaterade till forskning och utveckling.

Sedan Sverige gick med i EU 1995 har vi inga egna frihandelsavtal. De frihandelsavtal som gäller för EU gäller också för Sverige. EU har redan idag frihandelsavtal med ett stort antal länder och håller dessutom på att förhandla ytterligare avtal. Handelsavtalet mellan EU och Kanada, CETA, beslutades av Europaparlamentet i början av 2017, och antogs av riksdagen under 2018. Ett omfattande avtal med Japan – Sveriges näst största handelspart i Asien – ingicks under 2019 och öppnar för exportmöjligheter genom välkomna tariffsänkningar och regelförenklingar. För Kristdemokraterna är det centralt att Sverige agerar som en konstruktiv part och ger arbetet med nya frihandelsavtal fortsatt hög prioritet.

Efter Storbritanniens utträde från EU-gemenskapen har det skapats en ny situation som vi är tvungna att förhålla oss till på ett sätt som måste syfta till ett fortsatt gott samarbetsklimat med en mycket viktig partner. Vi är många som hade hoppats att folkomröstningen i Storbritannien hade landat på ett annat sätt än vad den gjorde men självklart måste resultatet respekteras fullt ut. För framtiden är det oerhört viktigt för alla parter att hitta nya lösningar som möjliggör en fortsatt god samverkan där de fyra friheterna kan vårdas i ett nytt ramverk.

Det finns politiker som ifrågasätter EU:s exklusiva handelskompetens och vill undergräva frihandeln. Vi såg under förhandlingarna om handelsavtalet med Kanada hur ett regionparlament i praktiken kunde kidnappa en hel avtalsprocess. Kristdemokraterna anser att EU:s kompetens på handelsområdet ska värnas och förtydligas.

Handeln mellan USA och Sverige har stor betydelse för tillväxt och framväxten av nya jobb i vårt land. TTIP syftade till att lyfta handeln ytterligare och ge EU:s medlemsländer en puff framåt i ekonomin. TTIP hade potential att möjliggöra ökad export till USA, vilket behövs efter en tid av lägre siffror. Cirka 90 procent av företagen i Sverige som handlar med USA är små och medelstora företag. Det kan gynna deras verksamheter att minska problemen med olika standarder för produkter, certifieringar eller utformning av tariffer som gör det dyrt och svårt. Därför är det av stor vikt att även behoven hos små och medelstora företag täcks upp i handelsförhandlingar likt denna.

Det är av yttersta vikt för Sverige som litet exportberoende land att handelskonflikter undviks och att avtal kan nås som borgar för en utveckling bort från rådande protektionistiska riktning och mot ytterligare frihandel, såsom syftet med TTIP var. Om inte TTIP-förhandlingar kan återupptas där de slutade, bör ändå parterna sträva efter nå fram till delavtal eller mindre avtal för att undanröja hinder och främja handel. Sverige bör agera för detta.

Ratificering av handelsavtal

Handelsavtal måste ratificeras för att kunna träda i kraft. Processen tar ofta lång tid och möter många hinder längs vägen. Vissa handelsavtal är delad kompetens mellan EU och medlemsländerna, och kräver därför en längre process. Andra avtal är konstruerade på ett sätt som gör dem till exklusiv EU-kompetens.

Det är viktigt att fördjupa handelsrelationerna med grannskaps- och utvidgningsländerna samt en utökad samverkan mellan EU och Afrika.

Vidare är uppbyggandet av en rättvis och regelbaserad relation med Kina prioriterat. EU bör sträva efter avtal som underlättar handeln och marknadstillgången samt lika konkurrensvillkor. Det är också viktigt att EU engagerar Kina i reformeringen av WTO, även om vi menar att det i efterhand går att konstatera att det var ett misstag att släppa in Kina i WTO.

WTO är till sin konstruktion rätt organisation för att hantera de globala handelsstrukturerna, men det baseras på att medlemsländerna respekterar och följer de överenskomna riktlinjerna. Tyvärr brister denna följsamhet eftersom vissa länder, inte minst Kina, på olika sätt agerar i strid med WTO:s regelverk. Det är därför angeläget med en efterlevnadskodex inom WTO.

USA:s nya regering innebär ett tillfälle till förbättrade handelsrelationer. Det innebär också ett tillfälle till samarbete för att reformera WTO. EU bör prioritera arbetet med att stärka sitt partnerskap med USA. När det gäller Mercosuravtalet kommer det att gynna båda regioners ekonomiska utveckling, tillväxt och sysselsättning och är av strategisk-politisk betydelse eftersom det knyter EU:s och Mercosurs länder närmare varandra.

EU:s statsstödsregler

Sverige måste säkerställa att EU:s statsstödsregler inte sätts permanent ur spel. EU-kommissionen har öppnat för att revidera de regelverk som säger att medlemsländer inte får subventionera den egna industrin. Inte minst Frankrike driver på för en ordning där reglerna tillåter subventioner av några få europeiska storföretag. Syftet man för fram är att det blir enklare att möta global konkurrens. Trots det vällovliga syftet skulle konsekvensen snarare bli att små och medelstora företag i Europa hamnar i kläm samtidigt som EU-länderna genom sådana subventioner skulle riskera elda på ett redan spänt läge i världshandeln. Sverige bör slå vakt om de regelverk som finns och agera motpol till dem som vill öppna för subventioner till storföretag.

Klimattullar

EU har inlett förhandlingar för att reformera EU ETS (European Union Emissions Trading System). Det är en viktig med svår förhandling som ska klaras av där uppdraget är dubbelt: Dels arbeta för att minska utsläppen av klimatpåverkande växthusgaser, dels att undvika så kallad ”carbon leakage”, det vill säga att näringsliv inom EU inte ska bli utkonkurrerade av aktörer som finns utanför EU och därför inte behöver betala för sina koldioxidutsläpp.

Den fria tilldelningen har historiskt värnat sektorer som exempelvis stål och kemi men trots detta har branscherna inte kommit så långt som förhoppningarna har varit i sitt arbete för att minska utsläppen.

EU:s långsiktiga mål om att bli koldioxidneutralt har lett till att det finns ett förslag om att ersätta den fria tilldelningen med en importskatt på varor som orsakat större utsläpp vid produktionen – CBA (Carbon Border Adjustment). Man kan betrakta den som ett tullsystem för koldioxid.

Kristdemokraterna arbetar för att såväl Sverige som EU-gemenskapen ska vara både frihandelsförsvare och samtidigt ha högt ställda klimatambitioner. Det är en utmanande balansgång men man måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt.

Vi vet att många aktörer och länder kan frestas att använda CBA för att skydda den inhemska industrin från konkurrens utifrån, snarare än som klimatåtgärd. Därför är det av stor vikt att svenska regeringen för Sveriges talan med både frihandel och klimat som styrande ingångsvärden och arbetar för en utformning av systemet som inte kortsluter något av målen. Enligt Kristdemokraterna måste det vara en grundläggande förutsättning för tullar av detta slag att de går att förena med Gattavtalet (General Agreement on Tariffs and Trade) som reglerar varuhandel mellan länder i WTO:s regelverk.

Tullfrihet för klimatviktiga komponenter

Tullar på olika komponenter som behövs för att bygga ett klimatneutralt samhälle innebär att omställningen blir dyrare och försinkas. Alla importtullar på varor som behövs i den klimatneutrala ekonomin måste tas bort, exempelvis på biobränslen, solceller och vindkrafts- och kärnkraftskomponenter. Vi har sett hur solenergi-marknaden vuxit sedan EU lättade på tullar 2018. Lägre priser på solceller öppnar en möjlighet för tillkomsten av solcellsprojekt som projekteras utan statliga stöd, vilket redan kommit i gång på den europeiska kontinenten. Många svenska företag ligger långt fram i den miljötekniska utvecklingen och skulle vid friare handel kunna bidra mer än idag till global omställning.

Ekodesign

Mikroplast från textila syntetfibrer som avges vid tvätt har identifierats som den största utsläppskällan uppströms till kommunala reningsverk i Sverige. Vid tvätt av textil avges mikroplast främst genom slitage, men även genom nedbrytning. EU:s ekodesigndirektiv ställer bland annat krav på teknisk livslängd, återvinning, reparerbarhet, vattenanvändning, utsläpp till miljön samt information om farliga ämnen. Direktivet reglerar bland annat standarden för tvättmaskiner. Vi anser att regeringen ska verka för att EU:s ekodesigndirektiv ses över i syfte att bland annat införa gemensamma kriterier för att minska utsläppen av mikroplaster från både textiltvätt i hushåll och storskaliga tvätterier i privat och offentlig regi. Vi ser en översyn av direktivet bör även de mest energi- och resurskrävande produkterna fasas ut.

Exportförbudet mot snus

Det finns goda hälsoskäl till att avstå från att använda snus. Men givet att det finns ett utbredd tobaksbruk som är ett sämre alternativ jämfört med snus och att det för många är ett alternativ till att röka tobak finns det goda skäl till att lyfta bort dagens exportförbud mot snus. Det hämmar svenska företag utan att det skapar en bättre folkhälsa, varken i Sverige eller i övriga EU. Regeringen bör därför agera för att upphäva exportförbudet för snus inom EU.

Handel som fattigdomsbekämpning

Internationell handel är en förutsättning för ekonomisk tillväxt inte bara i Sverige utan även i utvecklingsländer. Därför måste handels- och biståndspolitiken gå hand i hand. Sverige ska driva på för att EU ska fortsätta slopa exporttullar för de minst utvecklade länderna och verka för att fattiga länder kommer längre fram i handelskedjan så att de inte fastnar i rollen som råvaruproducenter. Här finns inget utrymme för protektionism från EU:s sida. EU bör även lägga mer kraft på att verka för minskade handelshinder utvecklingsländer emellan – hinder som ofta kan vara högre än mellan dessa länder och EU.

Exportfrämjande insatser

Det exportfrämjande arbetet ska bland annat möjliggöra för svenska företag att expandera och nå nya marknader. Genom dialog med näringsliv och andra berörda aktörer kan de insatser som staten är med och stödjer fokuseras strategiskt. Att sträva efter samordning av insatser är viktig för att utväxlingen av resurserna ska bli så god som möjlig. Uppföljning ska alltid ske för att det ska framgå tydligt om satsningar har fått avsedd effekt. Det ger förutsättningar för kostnadseffektiva prioriteringar.

Vi tror på en ökad uppmärksamhet för EKN – Exportkreditnämnden – som har uppdraget att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Det gör man genom att försäkra exportföretag och banker mot risken för att inte få betalt i exportaffärer, så att de kan genomföra fler säkra exportaffärer. Om företag får bättre information om möjligheten att söka garantier där, kan det bidra till att fler vågar exportera.

Statliga aktörer som är inblandade i export- och investeringsfrämjande aktiviteter har en viktig roll och det är angeläget att Visit Sweden, Business Sweden och Svenska institutet har väl avgränsade uppdrag som tydligt definierar deras roll. Det finns anledning att analysera deras verksamhet så att full potential uppnås och högsta möjliga effekt av insatta resurser uppstår.

Välfärdstjänster bör uppmärksammas som potentiell exportframgång. Den internationella marknaden för välfärdstjänster väntas bli allt större framöver. Samtidigt finns ett kunnande och kvalitetsarbete inom svenska välfärdsföretag som många gånger håller hög nivå. Att underlätta för internationalisering av till exempel vårdkoncept och effektiva beprövade arbetssätt kan vara gynnsamt såväl för svensk ekonomisk utveckling som internationell hälsoutveckling.

Anslagsförändringar

Med hänvisning till andra angelägna satsningar i vår budget, såsom konkurrenskraftiga skattereformer för jobb och företagande, satsningar på välfärdens kärna och ett förstärkt rättsväsende, reduceras vissa anslag under detta utgiftsområde i relation till regeringens förslag.

Anslag 1:1 Verket för innovationssystem minskar med 10 miljoner kronor då vi fortsätter att avvisa samma utökningar som i samband med budgetpropositionen år 2018.

Anslag 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling avräknar vi 70 miljoner kronor från forskningsmedlen FOI-prop. Medlen fördelar vi istället till en forskningssatsning på kärnkraft som totalt uppgår till 100 miljoner kronor (anslag 1:4, utgiftsområde 21 Energi). Inom samma anslag avvisas regeringens tilldelning avseende Omställning arbetsmaskiner 2022. Totalt minskar ramen på detta anslag med 120 miljoner kronor.

Anslag 1:3 Institutens strategiska kompetensmedel minskar med 100 miljoner kronor då vi fortsätter att avvisa samma utökningar som i samband med budgetpropositionen år 2018.

Anslag 1:4 Tillväxtverket tillförs 15 miljoner kronor i en satsning på etablering av ägarskifteskontor.

Anslag 1:5 Näringslivsutveckling minskar med 275 miljoner kronor då vi fortsätter att avvisa satsningar på innovationsrådet, näringslivets omställning och fortsatta insatser för en hållbar besöksnäring.

Anslag 1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser tillförs 5 miljoner kronor för att möjliggöra effektutvärderingar i ökad omfattning och bidra till kunskap om hur kostnadseffektiv stödgivning kan säkerställas.

Anslag 1:7 Turistfrämjande minskar med 40 miljoner kronor då vi fortsätter att avvisa samma utökningar från tidigare år.

Anslag 1:8 Sveriges geologiska undersökning minskar med 29 miljoner kronor då vi fortsätter att avvisa utökningar från tidigare år.

Anslag 1:15 Upprustning och drift av Göta kanal tillförs 20 miljoner kronor till ökade insatser.

Anslag 2:2 Kommerskollegium reduceras med 10 miljoner kronor för effektivisering av verksamheten.

Anslag 2:3 Exportfrämjande verksamhet reduceras med 160 miljoner kronor i linje med förra årets prioriteringar.

Anslag 2:4 Investeringsfrämjande reduceras med 10 miljoner kronor i linje med förra årets prioriteringar.

Nytt anslag 99:1 Central plattform för regelgivning, tillförs 3 miljoner kronor.

Camilla Brodin (KD)

Larry Söder (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)